PII 957

Anul III, No. 1 şi 2 pe lunele Ianuarie şi Februarie 1922

MOLDOVA DELA NISTRU

Revistă LITERARA ILUSTRATA
scrisă pe înţelesul poporului -- APARE ODATA PE LUNA

Vederi din Basarabia.

Pe malul Nistrului.

Director-Proprietar, D. V. PAUN

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: Chişinău, str. Kievului, 65

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

VIZITAȚI

Marele și vastul magazin

MISSIR

Str. Pușchin 42

Asortat cu toate noutățile timpului

Stofe fine, Ghete,

Lingerie, Parfumerie,

Galanterie etc.

PREȚURI MODESTE

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

MOLDOVA DELA NISTRU

REVISTĂ ILUSTRATĂ

SCRISĂ PE ÎNȚELESUL POPORULUI

Un castel din județul Soroca distrus de bolșevici.

Redacția și Administrația:

— CHIȘINĂU —

Strada Chiev, 65

ANUNCIURI:

1 pag. pe un an . 4.000 lei
1/2 „ „ „ „ . 3.000 „
1 rând pe o coloană în mparel o singură dată . 2 „

ABONAMENTE:

1 an . . . . . . 100 lei
Pentru învățători, elevi și funcționari sătești . . 60 „
Pentru autorități, instituții și bănci 500 „

Anul III, No. 1 și 2. | Director-Proprietar, **D. V. Păun** | Prețul **7** lei.

P. 83370/1981
Arhivele Statului București
https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Oameni pe care trebuie să nu-i uite istoria

Iorgu Tudor
redacor la revista noastră

I. Costinovici

Autorii publicației cu litere chirilice intitulată **Făclia Țării,** *scoasă la lumină, ca protestare contra* **sărbătorirei încătușărei norodului moldovenesc în mrejele culturii rusești,** *de abea acuma am putut să-i găsesc cine au fost.*

Știți cine?

Sigur că fiècare va crede că sunt deputați sau miniștrii.

Ei bine, aceștia martiri au fost doi inși: unul e prietenul meu, anume: **Iorgu Tudor,** *un poet, un literat de valoare, cărui nu cred că aşi fi în stare să-i fac biografia căci atât el cât și soția sa Speranța Tudor, niște simpli învățători, au căutat mai întâi să romanizeze satele și comunele pe unde au fost și au scos o sumedie de lucrări și poesii patriotice înainte și în timpul răsboiului. Al doilea e fiul preotului Costinovici care a cheltuit pe timpul țarismului sume fantastice cu propaganda românească.*

De aceşti oameni nu vorbeşte, nimeni. Cel care a dat peste această lucrare Făclia Țării, a fost dl. **Vespasian Erbiceanu,** *Primul Președinte al curții de apel din Basarabia, care în articolul de mai jos documentează scânteirile conștiinței naționale în Basarabia, articol pe care noi îl reproducem din „Cuvântul Dreptății" anul I, No. 2, în întregime.*

Scânteiri de conştiinţă naţională în Basarabia sub epoca ţaristă

Nu există popor în lume, care în istoria lui să fi trecut prin încercări mai grele, să fi îndurat *cu răbdare* evangelică suferinți mai cumplite, și care totuşi să nu fi pierdut *nădejdea* în biruința dreptății ca poporul român. Dealungul veacurilor, în numele dreptății, ne-am purtat noi românii calvarul suferinței, iar astăzi am dobândit biruința *Unirii noasre a tuturor,* căci scris este în Scripturi, că cine rabdă până la urmă, în numele dreptății și în numele iubirii pentru fratele său, capătă răsplata biruinței.

Odată cu năruirea tronurilor puternicilor duşmani care ne asupreau frații, am aruncat lanțurile robiei și ne-am unit toţi la vatra părintească;—fericită zămislire, datorită nu dreptului de cucerire prin sabie, nu întocmirilor meşteşugite ale diplomaţiei, nici norocului orb, ci conştiinţei treze a neamului întreg cum și jertfelor mari ce am adus în cel mai cumplit război din câte cunoaşte omenirea. *In acest act de creare* prin durere și prin moarte, nimenea ca românii n'au isbit mai în față primejdia ruinei, fără teamă și fără şovăire în nădejdea veșnicei isbânzi a dreptății.

Dar culmile virtuţilor evangelice a răbdării, a jertfirii și a uitării de sine, ne vădește viața fraților noştri basarabeni din răştimpul stăpânirii rusești.

Căzuţi sub cea mai cumplită asuprire, străin și urgist în propria lui vatră, cu ogorul răşluit și încălcat de alte neamuri, el şi-a purt t, dealugul anilor, crucea suferinței, cu resemnarea lui Hristos, păstrând totuşi nădejdea în mai bine care pentru suflet este semn și zăcământ de puteri nesfârşite, cari biruesc chiar când sunt biruite.

Ruşi, Poloni, Evrei, Nemți, Bulgari, Greci, Armeni, adunați de prin toate colțurile lumii, au fost aşezați, și împământeniți din belşug pe frumosul pământ al Basarabiei, răzbind şi strâmtorând poporul băştinaş moldovenesc, căruia, pentru a putea fi mai uşor înstrăinat, i se arată drumul peste Nistru, în largul nesfârşitei Rusii dâdu-i spre colonizare locuri prin Podolia, Cherson, Crimeia, Caucaz, până în Manciuria, pe unde și azi se mai găsesc răzleţite sate moldoveneşti.

Tuturor neamurilor străine, aduse în Basarabia li s'a hărăzit de stăpânirea țaristă drepturi și privilegii speciale. Slobode erau să aibă şcoli, biserici, organisări și instituții culturale pe limba lor națională. Numai moldovenilor autohtoni, pogorâtori ai vechilor plăeși și arcaşi, cari veacuri dearândul au apărat acest pământ cu drepturile lor, nu le era îngăduit absolut nici un drept. De multă vreme cârmuirea țaristă uitase ucazu din 23 Iulie 1812, dat de împăratul Alexandru I, după pacea dela Bucureşti, prin care făgăduia norodului Moldovenesc din „oblastea Basarabiei de a-i păstra neştirbită întocmirea lui autohtonă națională, a-i îngădui o largă autonomie administrativă și judecătorească și a limbei moldoveneşti în toate dregătoriile publice, în şcoli și biserici".

Poporul moldovenesc din Basarabia nu știa de altceva decât că trebuie să plătească „dajdia și năloagele stăpânirii" și să-și trimită feciorii în „moscălie".

In istoria omenirii nu există pildă mai sublimă de jertfire pentru altul și uitare de sine, ca acea dovedită de țăranii basarabeni. Pe toată întinderea foastei împărăţii rusești, de dureroasa amintire, dela Oceanul îngheţat până în pustiurile Pamirului și dela Camciatca până la Baltica, pământul este presărat de oasele acestor nenorociți, care şi-au prăpădit viața, tihna și averea pentru binele altuia.

Nu numai că limba moldovenească nu era îngăduită în şcoală și biserică, dar era cu totul oprită citirea vreunei publicțiuni româneşti. In această privință poliția rusească a mers până la absurd, căci a confiscat și cărticica „Visul Maicii Domnului" găsită în gluga unui cioban transilvănean, venit cu oile la păscut în Basarabia. Este cunoscut cazul vestitului lăutar Lemiș din Bălți, care a fost expulzat din Basarabia, ca agitator naționalist, pentrucă aduna cântecele naționale din gura poporului și le reproducea cu taraful său pe la nunţile și petrecerile boereşti.

Aceiaş prigonire a limbei moldoveneşti era și în justiţie. Când odată la tribunalul Chişinău (cazul s'a petrecut în 1906) un împricinat răzeş, care nu pricepea o

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Din trecut

Regimentul Moldovenesc Basarabean împreună cu Regimentele de infanterie române în primele zile ale unirei.

boabă rusească, a spus în faţa judecătorilor câteva vorbe moldoveneşti, voinicul preşedinte Kiriacov, armean rusificat până în măduva oaselor, izbind cu pumnul în masă, cu glas stropşit, îi rupe vorba din gură, sberând la el; *„Zdesi ruskii sud“* (aici e tribunal rusesc). In asemenea condiţiuni, lupta pentru drept era cumplit de grea pentru ţăranul moldovan, căci felul cum se împărţea justiţia sub ruşi echivala pentru el cu o adevarată tăgadă de dreptate. Limba moldovenească era considerată ca o limbă inferioară, inaptă de a exprima noţiuni mai înalte, iar cuvântul „moldovan“ până în ultimul timp era socotit ca un epitet de ocară.

Setea de a-şi tângui nevoile în graiul matern era atât de arzătoare la ţărănimea de aici, încât când oştirile româneşti au pătruns pentru întâia oară în Basarabia, pelerinajele de ţărani moldoveni pe la centrele de comandament militar, se ţineau lanţ. Pretutindeni ţărănimea din sate îndepărtate de câte 30 chilometri, venea zilnic şi spunea ofiţerilor noştri spre dezlegare diferite pricini de încălcări de hotare, păduri şi imaşuri, tulburări de stăpânire, samavolnicii, afaceri de moştenire, etc. Eu însumi, aflându-mă la Tighina, în Mai 1918, am auzit pe aceşti oameni vorbind ofiţerilor, cu graiul lor neaoş moldovenesc: „Milostiviţi-vă domnişorilor de ne faceţi dreptate, căci până la judecătorii din suduri nu avem putere să răsbatem“.

In biserica basarabeană vestitul rusificator, Arhiepiscopul Serafim, poreclit de unii „Moldovanoedov“ (mâncător de moldoveni), fost pe vremuri *polcovnic de cazaci*, adevărat lup îmbrăcat în piele de oaie, a operat ca în codrul Vlăsiei. Epoca arhipastoriei lui a rămas de pomină în această privinţă. Din porunca lui a fost ridicate de pe la bisericile şi monastirile din Basarabia toate cărţile de ritual tipărite în moldoveneşte, oprind cu străşnicie rostirea vreunei rugăciuni în această limbă, pe care „Prea Sfinţia Sa“ o numea „tătărească“. Multă vreme baia publică din Chişinău a fost încălzită cu aceste cărţi bisericeşti, aruncate în foc din porunca lui.

Cu greutatea plumbului se aşternuse besna întunericului rusesc peste minţile moldovenilor, întorcându-se pentru ei vremurile de dinainte de Vasile Lupu Voevod, căci,—cum îmi spunea un bătrân preot,—„bolborosala slavonă din biserică nu o mai pricepea nimeni din norod“.

Această desfiinţare a orice urme de viaţă moldovenească, aceastä stingere sufletească şi îngenunchere morală, se credea pe vecie pecetluită, atunci când, în 1912, cu ocazia jubielului de 100 ani de aservire rusească, reprezentanţii oficiali ai Basarabiei prăznuia cu mare pompă, în prezenţa ţarului, ridicarea pe una din pieţele Chişinăului, a chipului semeţ turnat în bronz a răpitorului Alexandru I, numit de ruşi şi „blagoslovitul“ La picioarele autocratului, Basarabia era închipuită prin figura umilită a unei feicoare moldovence, aplecată spre braţele vânjoase, lacom întinse, ale „Mamei Rusia“. Ca culme a revoltei, în josul soclului, slove săpate în stânca de granit spun au: „Blagodarnaia Bessarabia“ (Basarabia recunoscătoare...).

Dar pe când înalţii demnitari, cu polcovnicul de cazaci în frunte, sorbea cu nesaţ cupele la ospăţul răstignirii neamului moldovenesc, scăpărări de fulger despică deodată hăul întunericului rusesc, prevestind zorile altor vremuri,

Ce se întâmplase?

In beciurile tipografiei eparhiale din Chişinău, un grup de tineri moldoveni, feciori de dascăli şi învăţători, ascunşi de ochii censurii şi înfruntând cu curaj mucenicesc urgia poliţiei ţariste, se trudeau din greu la tipărirea în taină a unei publicaţiuni, cu slove chirilice, dar pe limba moldovenească, numită *„Făclia ţării“*,—scoasă la lumină ca o protestare contra „sărbătorii încătuşării norodului moldovenesc în mrejele culturii ruseşti“. A fost întâia şi singura făclie aprinsă în Basarabia cu acea

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

VESPASIAN ERBICEANU

Născut la Buciumi din jud. Iaşi în anul 1867. Studiile şi le-a făcut la Iaşi. Apoi şi le-a continuat la Universitatea din Kiev, Rusia, unde şi-a luat licenţele în drept, litere şi teologie.

A fost consilier la Curtea de Apel din Iaşi. Datorită muncei depusă pe terenul juridic şi social a fost trimis în Basarabia cu organizarea justiţiei, şi a fost înaintat Prim-Preşedinte la Curtea de Apel din Basarabia.

Printre multele lucrări de drept ce le are acest mare savant juridic al României, putem enumăra: „Principii noi în drept", lucrare premiată de Academia Română. Actualmente colaborează la: „Curierul judiciar", „Dreptul", „Pandectele Române" şi conduce revista „Cuvântul Dreptăţii". Zilele acestea a terminat o interesantă lucrare intitulată: „Obiceiul Pământului ca criteriu de judecată în Basarabia".

---

ocazie, ca să lumineze, o clipă noaptea adâncă, ce apăsa suflarea moldovenească dintre Prut şi Nistru!!... *)

Şi iată în ce cuvinte se făcea această protestare:

„O SUTÂ de ANI"

S'au împlinit o sutâ de ani, decând Bessarabia s'au luat din mâna..... şi s'au alipit de Rosia".

Turcii s'au alungat: vameşii lor mai mult nu sărăcesc norodul.... Legile nu sî izgonesc...

Iî... bine....

Numa una îi rău: Moldovenii îs întunecaţi, îs rămaşi fără carte.

Numai ştiu ei saracii, ce sî mai face pe lume...

N'au carte, n'au gazeti.

Multe năloage grele plătesc. Nu au pămînt... şi-i sărăcie mare...

Vinu şi rachiu—îi una bucurie. Moldovenii ce-i învăţăţi—preoţii, învăţătorii, doctorii, advocaţii, vichilii pomeşciţii—toţi au uitat de Moldoveni.

Ţara noastră îi cuprinsă de întuneric, ca şi suta de ani înapoi.

Şcoli sînt, da îs ruseşti. In ele nu sî învaţî limba rusascî atîta, ca băetul, mîntuind şcoala, sî poatî a ceti şi a înţelege limba ruseascî.

Ii drept cî trebuie sî ştii o leacî limba rusascî pentru moscălărie şi altele, însî aceasta nu însamnî, cî trebuie limba moldovenească alungatî din şcoalî...

Geografiea, istoriea şi alte cărţî bune pot sî le înveţe numai în limba cunoscutî.

Moldovanul sî duce la vo judecatî în sud—pentru dreptăţile sale şi rămâne, îi răpus pentru cî limba îi legatî, nu poate lămuri dreptăţile sali.

Suta de ani (*de când sîntem sub ocîrmuirea Rosiei*) *s'au serbat în oraşe şi sate... da de cine? Nu de moldoveni, pentru cî ei nu cunosc însemnarea serbării, sînt neluminaţi de ştiinţa cărţii.*

Cînd ar fi simţit ei însemnarea prăznuirii, ei, Moldovenii, ar fi înălbit căsuţili, le-ar fi îmbrăcat cu verdeaţă şi plini de simţiri bune, ar fi trimis urări, viritisire stăpînirii.

Nimene nu s'o stăruit să fie aşa...

Şi ei n'au sărbat.

Au sărbat boerii, cari au primit medaluri dela Impăratu, cinovnicii, nemţii, evreii şi alţii, cari n'au nici o legăturî cu Bessarabia.

Moldovenii de piste Prut, cari sînt învăţaţî, deştepţi au trimis Rosiei protest — nemulţămire pentru cî şcoala şi limba moldoveneascî îi strîmtoratî...

Ei bolesc, pentru cî noi sîntem neînvăţaţi, mergem în roadî cu noroadele celi sălbatice—calmîcii, samoezîi, iacuţîi, ţiganii, care n'au nici carte nici gazetî.

Romînii de piste Prut (în România) s'au strîns şi au slujit panihidî pentru bessarabenii care au chicat în Manciurea la bătălie cu Iaponia—pentru acei 14000 de moldoveni.

Au pus pe la casî steaguri traure (negre, semnul plîngerii). — Au făcut **o Unire între moldovenii din toate ţările ca sî lărgeascî învăţura între moldoveni".**

Astfel de gândiri şi simţiri tremurau în sufletele bunilor basarabeni de atunci; iar astăzi ele pot alcătui cel mai categoric răspuns acelor rusificaţi, cari ţipă în gura mare: „nu ne trebuie tribunale româneşti, căci moldovenii s'au deprins cu legiuirile şi judecata rusească".

VESPASIAN ERBICEANU

Primul Preşedinte al Curţii de Apel din Basarabia

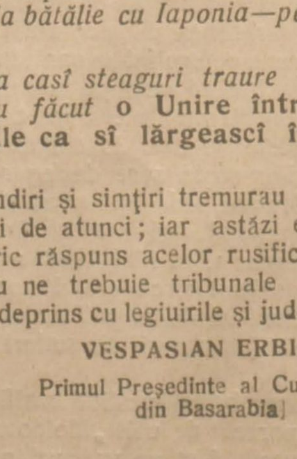

---

*) Apariţiunea acestei publicaţiuni a turburat rău pe polcovnicul de cazaci, care îndată după ce a auzit de ea a poruncit confiscarea întregei ediţii, înainte de a putea fi răspândită. Vrednicul Arhiepiscop, al Basarabiei, pe atunci (1919) Inalt Prea Sfinţia Sa Nicodem Munteanu, găsind un număr de exemplare din ea, ascunse într'un ungheri, al etacului lui Serafim, a binevoit a ne oferi şi nouă un exemplar, al cărui citire ne-a sugerat articolul de faţă. Inaltul Ierarh, înzestrat de Dumnezeu cu cele mai frumoase calităţi sufleteşti şi virtuţi creştineşti, înconjurându-se de câteva elemente excelente din clerul român, prin desfăşurarea unei activităţi fără seamăn şi prin o înţăleaptă şi părintească cârmuire, a izbutit în scurt timp să repare tot ceace a stricat mâna sacrilege a predecesorilor săi ruşi, îndrumând biserica basarabeană pe calea progresului şi a conştiinţei naţionale.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

TUDOR PAMFILE[1])

Din linia întâia de foc a frontului nostru cultural-naţional dispare un luptător inimos, un străjer neadormit. Gândul nostru întristat caută zadarnic chipul, cu care să umple golul, unde se înălţa până eri plin de viaţă şi falnic, acel, care răspundea la numele de Tudor Pamfile. Ingrijorarea noastră este cu atât mai mare, pentru că acest front, mai greu de apărat poate decât cel militar, s'a prelungit simţitor dela 1918 încoace, că am ajuns prin lărgirea hotarelor ţării în atingere directă cu neamuri duşmănoase. In special aici în Basarabia, unde împrejurările de traiu şi lucru sunt mult mai anevoioase decât în alte părţi ale ţării, plecarea dintre noi a prietenului drag şi tovarăşului scump de muncă, trebue să ne mâhnească adânc.

Să poruncim lacrimilor să se oprească o clipă, pentru a putea vedea cu ochii senini chipul luminos al dispărutului, şi numai după aceasta vom putea înţelege mărimea pierderei şi vom vărsa în voie şi din belşug lacrima durerii, care încearcă să ne sugrume glasul.

Vlăstar de răzeşi Bârlădeni, maiorul Tudor Pamfile şi-a iubit adânc, nemărgenit pământul, din care a răsărit deopotrivă cu firul de iarbă, cu paiul de grâu, cu florile, fluturii şi privighetorile,—acest amestec poetic de lucruri şi fiinţe, cari prefac în adevărat raiu plaiurile, pe unde îşi poartă ţăranul nostru plugul.

Urmaş vrednic al înaintaşului său, folkloristul bucovinean Simion Florea Marian, Tudor Pamfile îşi închină viaţa sa întreagă cercetării neobosite a vieţii ţăranului nostru în cuprinsul naturii dela ţară.

El a cules bogate materialuri de literatură populară, în versuri şi proză, şi le-a tipărit, începând cu anul 1906, fie în volume, fie în revista sa de folkor „Ion Creangă" din Bârlad, care va rămâne un izvor important pentru toţi cercetătorii folklorului român.

Dar tânărul ofiţer, care simţea în el o chemare puternică spre alte ocupaţiuni, mai paşnice, decât cele ale milităriei, a făcut un pas înainte, clasificând, sistematizând şi cercetând critic aceste materialuri culese. Şi astfel el ne-a dat pe rând studii interesante de folklor, ca cele despre „sărbători", „cromatică" şi „mitologie", cari complectează în mod armonic cercetările similare ale lui S. Fl. Marian; a mai făcut apoi studii întinse despre „agricultura" şi „industria casnică" a Românului, despre „boli şi leacuri" populare.

Şi când a terminat cu viaţa mărginită de jos şi-a înălţat privirile spre nemărginime de sus, spre cealaltă viaţă vrajirilă a „văzduhului", a „cerului şi podoabelor sale", pentru a se pierde pe tărâmul de dincolo al fanteziei populare cu „feţi frumoşi" şi neastâmpăratul „diavol", care pregăteşte în taină „sfârşitul lumii".

Dar Tudor Pamfile n'a iubit numai viaţa şi prezentul. El era în aceiaşi măsură un îndrăgostit de trecutul nostru istoric, despre care avea întinse şi bune cunoştinţe cu toate că nu poseda o diplomă în regulă, care să-i înlesnească formal urcarea unei catedre de liceu, pe care ar fi ocupat-o cu cinste şi unde ar fi trebuit pus de drept în baza cercetărilor şi talentului său.

Insemnările sale istorice şi preistorice, privitoare la moşia, satul şi biserica dela Strâmba, din judeţul Tutova; cele privitoare la ţinutul Hotinului în 1817 şi vechea viaţă a Moldovei sunt contribuţiuni preţioase la studiul istoriei noastre naţionale, iar revista sa „Miron Costin", de cercetări şi mărturii istorice", tipărită lunar, 7 ani, îi va păstra un loc de cinste în analele istoriografiei noastre. Academia română i-a apreciat această muncă folkloristică-istorică, publicându-i unele scrieri, primindu-i altele şi primindu-l printre membrii săi corespondenţi.

Dar Tudor Pamfile a fost pe lângă un folklorist şi istoric de seamă şi un foarte harnic şi bun popularizator de literatură etică şi învăţături folositoare în masele populare. A tipărit o „Carte pentru tineretul dela sate", care împreună cu „Povestea pe scurt a neamului", o carte de rugăciuni şi alta de teatru sătesc, sunt din cele mai bune şi folositoare pentru lumea cetitoare a satelor.

Un câmp larg de activitate i s'a deschis, când acum aproape trei ani a intrat în Basarabia. Aici între Prut şi Nistru activitatea sa a fost poate cea mai rodnică, mai binecuvântată, dar şi mai istovitoare.

Fiind în serviciul activităţii extra-şcolare a Directoratului general de Instrucţiune publică, a editat „Cărticica poporului", din care s'au tipărit 6 broşuri, iar dintre aceste 5 au fost scrise de el. A fost un colaborator de frunte al revistei „Şcoala Basarabiei" şi gazetei populare „Cuvânt moldovenesc", unde pagini nenumărate îi păstrează gândirea cumpănită, senină, inima largă şi bună, îndemnurile frăţeşti şi patriotice.

Publicist distins Tudor Pamfile, a fost colaborator tuturor aproape ziarelor şi revistelor de seamă, apărute la Chişinău din 1919 până în prezent. Colecţia ziarelor „Sfatul Ţării" şi „Dreptatea" l-a numărat printre cei mai buni şi harnici foiletonişti ai săi.

In timpul din urmă Tudor Pamfile s'a dedicat şi literaturei originale, servind proză literară, în special povestiri şi impresii cu subiecte din viaţa ţărănească a Moldovei.

Intemeetor al revistei literare bârladene „Florile dalbe" (1919), unde a început a publica literatura, Tudor Pamfile a colaborat cu lucrări originale literare şi la revistele „Viaţa românească" din Iaşi şi „Renaşterea Moldovei" din Chişinău. Cunoscător perfect al sufletului ţărănesc şi împrejurărilor de traiu dela ţară, stăpân desăvârşit pe limba populară şi stilul vioiu, sobru şi plastic al povestitorilor satelor, Tudor Pamfile era menit să înscrie o pagină frumoasă şi originală în literatura noastră, dacă moartea nu i-ar fi smuls aşa curând condeiul din mână.

In plină şi rodnică activitate, având chiar sub tipar o lucrare, şi zugrăvind cu duioşie încă pe patul de boală al spitalului suferinţele altora, Tudor Pamfile cade răpus ca un erou luptător, ce şi-a făcut cu cinste şi credinţă, datoria până la ultima clipă a vieţii.

Tudor Pamfile numai este printre noi. Bradul înalt şi mândru cade pe neaşteptate lovit în chip laş, pela spate, de securea haină a morţii. Chipul lui simpatic de bunic, cu creştetul înălbit înainte de vreme de luptă şi sbucium, cu privirea blândă şi glasul aşezat, sfătos şi dulce, dispare, pentru veci în negura groapei.

Privim în urmă-i cu gândurile pustii, cu inima strânsă de durerea negrăită, ce ţi-o dă întotdeauna despărţirea neaşteptată de acei dragi, cu care erai legat puternic prin bătăile inimei, cu care te ştiai umăr la umăr pe drumul drept al idealului şi rămânem muţi. Şi din sbuciumul necurmat al unei vieţi întregi, ce se încheie azi aşa de repede la picioarele noastre, gura flămândă şi rânjitoare a pământului va primi totuşi numai partea trecătoare, fără preţ, în vreme ce sufletul luminos al dispărutului se va înălţa asemeni unei stele strălucitoare spre cerul, pe care l'a admirat şi cântat în viaţă.

Liviu Marian

1) Fost colaborator al revistei noastre.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Vederi din Basarabia

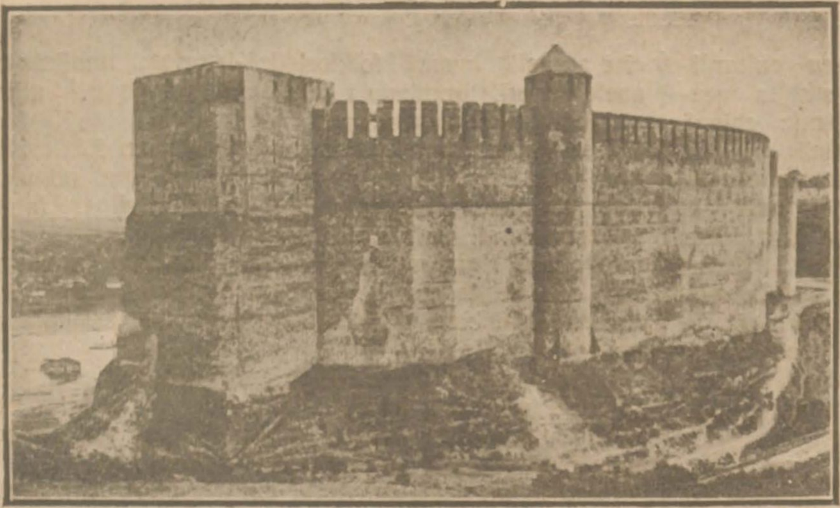

Cetatea Tighina

NENA PORCARUL

Nena numele lui. De meserie porcar, sau mai bine zis negustor de porci. Rămas orfan de mic copil, a fost crescut de o mătuşe a lui, după tată. Ca copil creştea vioiu, neastâmpărat, duhliu şi ştrengărel; avea o deosebită dragoste pentru porci din cea mai fragedă copilărie.

De cum îi vedea în mocirlele şi în băltoagele satului, cu spinarea eşită afară din apă şi din mâzgă, se ducea drept la ei, îi apuca de urechi, râdea de se prăpădea, auzindu-i cum guiţă, îi trăgea de coadă ori încăleca pe spinara lor cu păr aspru—ca o perie deasă.

La şcoală mergea rar, abia a învăţat să buchinească. Când auzia clopotul ce bălăngănia în aerul limpede, chemând pe şcolari la şcoală, se făcea că îşi strânge cărţile în geantă, săruta mâna mătuşei, dar în loc să se îndrepte la învăţătură hoinărea prin pădurea de fagi, din vecinătatea satului; florile mirositoare, cuiburile de păsărele, şuerul mierlelor, tic-tacul ciocănitoarelor, murmurul apelor de munte, îl atrăgeau cu o putere de nebiruit. Era un adevărat copil al naturei. In sat era cel d'ântâiu la harţă; băeţii îl proclamaseră capul lor în luptele ce dădeau ei în de ei, cu arcurile, cu praştia, cu beţele. Era plin de avânt şi de curajiu la bătae, glasul lui puternic se impunea, ochii îi scăpărau ca la un adevărat erou, obrajii i se aprindeau, iar din toată înfăţişarea lui se desprindea ceva războinic, hotărât, fascinator. Rară luptă, să nu fi biruit. Ii mersese vestea şi în satele vecine, în alte împrejurări, cu altă creştere şi cu alt noroc, ar fi ajuns poate un mare general, un om de acţiune, un soldat viteaz; în mediul strâmt în care se scutură florea tinereţii sale, n'ajunse de cât un biet porcar, dar un porcar despre a cărui deşteptăciune, forţă trupăească şi curajiu se vorbia cu multă admiraţie.

La vrâsta de 16 ani pierdu şi pe mătuşa lui. Căsuţa fu acoperită în scurt timp de bălării. Un câne bătrân abia ce lătra din pragul casei, întretăind liniştea ogrăzii îngrădită cu un gard de mărăcini.

Nena era acum un băet împlinit: stătura bine prinsă, ochii negri şi scăpărători, părul bălan, iar faţa albă-roşcovană. Era nu flăcău mândru, de toată frumuseţea şi candoarea. Dinţii mai ales, o minune. Două şiruri de mărgăritare într'o cutiuţă de catifea roşie ca focul. Surâsul lui? Fermecător de naiv. Băet fantastic, portul lui era romantic de tot; ceva din vremurile de odinioară, de erou clasic, cu forme statuarice. Hotărât cum era, jalea după matuşa sa nu ţinu mult; vându casa, o mică viişoară, şi, cu banii luaţi îşi cumpără câţi-va porci din târg, cu gândul de a-i revinde în toamnă. Norocul nu-l ajută însă: porcii se îmbolnăviră, şi, din 18 câţi avea, i-au murit 10 într'o lună de zile. Doi i-au fost furaţi, pe unul l'a tăiat de ziua lui de naştere, ospătându-se cu prietenii lui—vechi războinici din copilărie — iar pe cei rămaşi i-a vândut pe un preţ ridicul, de teamă de a nu-i pierde şi pe ei. Cu ce mai avea din vânzarea casei şi a viişoarei îşi cumpără două pistoale cu mâner de argint, un frumos cuţit de vânătoare, o giantă şi o puşcă, cartuşe şi încălţăminte, şi plecă din satul lui, într'o bună dimineaţă, după ce dărui la biserică o cruce de argint rămasă dela matuşa lui.

Era prin Iunie. O dimineaţă minunată. Pădurile de pini fremătzau ca o muzică în surdină. Soarele răsărise, iar ceaţa se ridica din văi ca uu văl subţire de argint. Nena, cu traista în spinare, rumen ca un bujor şi sprinten ca o ciocrălie, îşi luă rămas bun dela prietenii lui, şi porni, cătinel-cătinel, pe cărăruea de pe coasta plaiului din faţa satului. Incotro mergea? Mai că nu ştia nici el. Atât ştia că în satul lui drăguţ, plin de soare, cu cireşi şi vişini, cu meri şi pruni. nu era loc pentru dânsul. Orfan, sărac, singur pe lume, trebuia să-şi cate norocul şi fericirea în altă parte, prin străini; scole va munci, va lupta, departe de ochii batjocoritori ai cunoscuţilor, şi din mila domnului, doară-doară se va alege cu ceva. Se ştia tânăr—un copil—harnic, deştept, îndrăzneţ şi drăgălaş, şi avea încredere în steaua lui. Auzise atâtea povestiri cum-că băeţi mai mici ca el s'au făcut marinari, înfruntând valurile şi furtunile oceanelor, că alţii s'au înstrăinat departe-departe, în America, iar el, el, Nena cel viteaz, pe care nimeni nu l'a biruit vr'o dată la trântă şi la luptă, va pieri ca un ticălos! Nici de cum! Legănat de aceste visuri plăcute, trandafirii, cu inima plină de jale că îşi părăseşte locul unde a văzut lumina zilei, unde a plâns şi s'a bucurat, unde a suferit şi a gustat fericirea, dar plin de nădejde tot-odată că un viitor frumos îl aşteaptă, el urca cărarea şuerând şi privind locurile pe unde hoinărise după cuiburi de pitulici.

Când ajunse în vârful dealului se opri pe loc, se întoarse spre sat, privi, rând pe rând, toate casele ce albiau în frunzişul pomilor, şipotul unde se duceau fetele ca să ia apă, cu ulcioarele în cap, piaţa unde se înălţa clopotniţa, ascultă glasul ritmic şi tărăgănat al toacei, care tocmai atunci toca, şi oftând, îşi făcu crucea, sărută pământul patriei sale, şi porni mai departe, fără a se mai uita în urmă.

Cărăuşilor cari îl întrebau pe drum:—încotro, Nena? el le răspundea:—după o bucată de pâne! Copil orfan şi nevoiaş! Trebue să muncesc! Şi, trist, aproape să plângă, mişca mai departe, tot mai departe, spre necunoscut.

Când ajunse în satul Tişta, se abătu la han, îşi cumpără ceva de ale mâncării, apoi, după ce s'a ospătat, se culcă la umbra unui gard, căci soarele ardea ca o tipsie scoasă din cuptor. Muştile bâzâiau la urechile lui şi nu-i dădeau pace; iar copilaşii, ce se întorceau dela şcoală, se uitau la el cu milă şi cu jale. Când se deşteptă, văzu că soarele cobora arcul cerului iar razele-i aurite umpleau de lumină pădurile şi viile din deal. Ingrijorat, îşi luă băţul noduros, de lemn de corn, şi porni din sat, lătrat de câni şi urmărit cu ochii de

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

femeile ce torceau ori împleteau pe verandele caselor. Căldura era înăbuşitoare încă. Pietrele ardeau, iar zăduful împăinjenea văzduhul. Nena se uita la drumul alb, ce cotea pe dealuri, pierzându-se în tufele de copaci, în fundul zării, şi-şi plescăia în gură limba-i uscată de sete şi de căldură. Din când în când, îşi ştergea fruntea cu mâneca cămăşii, îşi făcea vânt cu căciula, şi mergea ca un om gonit din urmă.

Spre seară, se mai răcori puţintel. Ajuns în rariştea pădurii se aşeză o clipă pe un buştean, rupse o coajă de pâne, îmbucă câte-va bucăţele, mestecându-le cu saliva lui amară de căldură, apoi porni iar mai departe. Pătrarul lunii tocmai ce răsărise în zarea cerului albastru, străveziu mângăetor ca o nădejde îndepărtată. Câte-va turturele gemeau în scorburile arborilor iar de unde-va, din adâncul pădurii, venia un glas de trişcă şi svon de clopote de oi.

Nena stătu pe loc, ciuli urechile, şi, înduioşat, îşi şterse o lacrimă din gene—lacrimă de copil necăjit, fără căpătâiu, fără nimeni pe lume... Văzut aşa, în umbra vânătă a amurgului, l'ai fi luat drept statuia albă a unui mic zeu păgân din tufele de mirţi ai vechii Helade...

Când ajunse în satul *Mavroni*, umbrele nopţii începeau să se lase ca nişte aripe negre-uriaşe peste dealuri şi colini, iar luminele licăriau pe la fereşti ca nişte licurici imobili.

Nena intră în sat, trase la han, mâncă o bucăţică de pâne, şi, obosit cum era, se culcă pe chioşcul hanului. Nu putea dormi. Luna îi bătea tocmai în faţă, iar stelele ardeau senine, pe un cer curat ca un pahar de sticlă albastră, întristându-l. Se gândea la satul lui, la copilăria lui, la cei morţi, la prietenii rămaşi pe lângă căminele lor, ocrotiţi de dragostea părinţilor, şi Nena începu să plângă amarnic—o ploae de lăcrimi.

Hangiul, om cum se cade, simţitor, cum sunt mai toţi meridionalii, se înduioşă dela prima vedere a băiatului şi se sui să vadă ce-i cu el.

Văzând că nu doarme, că plânge, se aşeză lângă el, l mângâe cu vorbe dulci, îl întrebă de păsul lui, apoi îi ăgădui că-l va opri la dânsul, că-l va iubi ca pe copilul lui, de oare-ce n'are de cât o singură fetiţă... Cuvintele dulci ale hangiului cădeau ca picături de balsam pe rănile sufletului lui Nena. Işi şterse lacrimile, se aşeză cuvincios, îi povesti hangiului toată viaţa lui, tristă, răvăşită, şi-l rugă să-l tocmiască la el, căci are să fie mulţămit de purtarea lui.

Hangiul îi întări făgăduiala.

A doua zi Nena se scula cu noaptea în cap. Privea zorile frumoase de pe chioşc, verdele pădurilor ce-şi evantaliau vârfurile, câmpia plină de flori, viile în cari se auziau glasuri de pitpalaci, şi o bucurie dulce îi împrospata viaţa şi sănătatea.

Când se dede jos, hangiul, care tocmai se sculase, îl luă de mână, îl plimbă pe la toate bogăţiile lui: ambare, şoproane, grajduri, coteţe, şi-i zise: — Dacă îţi place să rămâi la mine şi dacă ai să fii băet cuminte, tot ce vezi, va fi al tău, căci n'am de cât o singură fată pe care ţi-o voi da-o de soţie. Ce zici? Primeşti? Nena se înroşi, plecă ochii la pământ, nu răspunse nimic, iar hangiul, mişcat de atâta pudoare şi gingăşie de copil nevinovat, îl sărută pe obrajii ca trandafirul; apoi, îl duse în casă, îi dede un pahar de lapte, miere, fructe, îndemnându-l mereu să mănânce, liber, ca la tatăl lui. Hangioa ca, o gospodină lăudată şi frumoasă, rămase încântată, la rândul ei, de aerul distins şi deştept al copilului, şi-l tutuia ca o mamă plină de dragoste.

* * *

Trecură cinci ani de la întâmplarea aceasta. Nena deveni mare, flăcău mândru şi arătos — o frumuseţe de copilandru. Averea hangiului sporise, munca şi hărnicia lui Nena dublaseră tot. Ceea ce contribui mult la îmbogăţire fur negoţul cu porci. Nena cumpăra rămători din târg, îi ducea prin pădurile de stejari, îi hrănea cu ghindă, îi adăpa la timp, îi spăla cu apă proaspătă, şi îi vindea apoi cu preţ foarte bun, de cum începea să'ntomneze şi să cadă frunza. De şi avea în tot-deauna un servitor care îi păştea porcii, el era totuşi nelipsit de lângă ei, din care cauză i se dete porecla de *Nena porcarul.*

Intr'o zi din luna lui Maiu, îmbolnăvindu-se servitorul, Nena rămase o săptămână întreagă în pădure, îngrăşindu-şi porcii cum putea mai bine. Pentru-că prin pădure umbla vestitul hoţ Cianaca însă, Nena găsi cu cale să-şi ducă turma pe câmp, pentru câte-va zile. Intr'o după nămiezi, el stătea lungit la umbra unui copac secular şi cânta din fluer, pe când păsările ciripiau prin ramurile cu frunze proaspete, de un verde deschis. Câmpul era numai mireazmă şi floare. Insectele ţărăiau prin iarba moale, parfumata, iar fluturii se încrucişau în aer, veseli şi sglobii. Era o minunată zi de primăvară. Porcii stăteau tolăniţi, unii la soare, în albia părăului secat aproape, alţii se tăvăliau în nisipul cald şi moale. Nena îi privea cu jind, doinind.

Câte-va raze jucăuşe, străbătând prin frunzişul copacului, îi luminau faţa bărbătească plină de putere şi mândrie, iar în ochii lui negri, moi, catifelaţi, ardeau atâtea patimi şi dorinţi. Nena iubia şi era iubit. Era iubit de fata hangiului, dar el era îndrăgostit de alta, de Stola, fata unei văduve, vecina lor; şi, sufletul lui cinstit, curat, plutia acum între dragoste şi datorie.

Hangiul îi dăduse azil, îl făcuse om, îl lăsa moştenitor pe o avere aşa de frumoasă; în casa lui, el, Nena,

Albastru...

———

Vestalei.—

Pământule,
Mi-e dor nespus de mine!..
Mi-e dor de farmesc, albe flori
In care sufledu-mi să doarmă
Ca'n cel mai alb sicriu...

Mi-e dor să tac şi eu odat'
Să tac...
Zimbind să mi se 'nchidă gura deznădejdi
Şi minţii mele—
Să nu mai blastem, nu!

De zări albastre cât mi-e dor,
Mi-e dor...
De-atâta fericire
Să simt cum moare 'n mine
Şi cel din urmă şarpe al durerii!..

Vedenie —,
Coboară-te duios în mine
Şi fă-mi un leagăn vieţii mele...
—:Tu, calea
Şi rugăciunile îmi ştii!
—:Să te cuprindă nemurirea
Redă-mă tu vieţii!..

Valeriu Bora.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

fu primit dintru început ca un copil iubit şi alintat, nici odată nu i-a lipsit nimic, nimeni nu l'a supărat cu o vorbă, nici măcar în glumă; cele d'ântâiu smochine şi portocale, cei d'intâiu struguri, primii trandafiri şi narcişi din grădină, pentru el erau, iar fata hangiului — un giuvaer de fată — îl iubia cu o curăţenie sufletească să mişte până şi pietrele.

Nena ştia cât datoreşte binefăcătorilor săi, era legat cu jurământ să rămâe al lor, dar totuşi, gândul lui, inima lui, erau pentru alta — pentru Stola, cea mai frumoasă copilă din satele vecine.

Stola îl iubia? De sigur! Il iubia însă aşa cum se iubeşte în ţările cu moravuri severe, curate, patriarhale: fără întâlniri şi fără destăinuiri; şi iubirea aceasta e mai vie, mai puternică, mai mistuitoare ca iubirile de carnaval din ţările cu obiceiuri stricate. Câte frumuseţi tinere cari duc în mormânt taina iubirii lor! Câte inimi pustiite din pricina unei dragoste înăbuşite!

Şi Stola, care ştia legăturile dintre Nena şi familia hangiului, naşul ei, suferia în tăcere, cu inima adânc rănită, fără bucurie şi fără nădejde. Ea se ofelia ca floarea de lămâiţă pe o frunte de mireasă. Şi ce copilă mândră era Stola! Nu-i găseai pereche în tot Pindul: naltă, voinică, mlădioasă, cu nişte ochi mari-albastri ca două viorele abia sărutate de raza soarelui. Când îşi punea salba de galbeni şi eşia la horă ai fi jurat că-i o zână din păduri ratăcită prin satele codrene.

Nici fata hangiului nu era mult mai pre jos, dar ce să-i faci inimii! Nena pe Stola o iubia! Şi numele ei rătăcia pe buzele lui, cântând din fluer, şi uitându-se la porcii ce se tăvăliau în nisipul cald, din albia pârăului, grohăind.

Şi pe când Stola plutea ca un fulg alb înaintea ochilor lui, iată că veni fata hangiului cu de ale mâncării, rumenă de căldură şi sfioasă de a se găsi singură, în liniştea şi singurătatea câmpiei, în faţa tânărului pe care îl iubia cu atâta patimă. Buzele îi tremurau; ar fi vroit să vorbească şi nu ştia de unde să inceapă şi ce să spue. Nena îi înţelese tulburarea, se tulbură şi el, şi zise cu jumătate de glas:

— Servitorului îi e mai bine? A avut friguri astăzi?

— Nu, răspunse fata, surizând. Ar fi venit dânsul cu mâncarea, dar nu l'a lăsat tata şi cum n'avea pe cine trimite, am venit eu.

Fata ar fi dorit să mai spue ceva dar buzele i se încleştară: a casă era mai liberă, şi vorbia cu Nena fără să se zăpăciască, dar aici, pe câmp, la umbra copacului cu freamăt uşor, sângele îi furnica parcă, inima îi bătea să se rupă, şi carnea îi tremura răzvrătită.

Instinctul o indemna la dragoste, acum când nu vedea în fie-care pasăre, în fie-care insectă, de cât un mire şi o mireasă. In alt mediu, cu altă creştiră, poate s'ar fi dat întreagă, şi-ar fi destăinuit patima, ucigătoare ce clocea în inima ei.

Apoi, purtarea serioasă a lui Nena, stăpânirea lui, o încurcau şi mai mult şi îi era ruşine să-şi trădeze slăbiciunea ei.

Târziu de tot, nemulţumită şi mâhnită, luă coşuleţul şi plecă spre satul în care se înturnau turmele de vaci, mânate din urmă de văcar — un tânăr ciung şi ciupit de vărsat.

A doua zi, fata hangiului, care nici nu banuia dragostea lui Nena pentru prietena ei Stola, se duse cu dânsa pe câmp, fără să-i spue că Nena e acolo, la turma de porci.

Când se văzură faţă 'n faţă, o roşaţă purpurie le coloră obrajii. Fără voea lor, instinctiv, îşi plecară ochii în jos, stând aşa, ca doi şcolari vinovaţi. Incet-încet îşi veniră în fire însă, stăpânirea birui, şi aşezându-se toţi trei pe iarbă începură să-şi povestiască multe de toate, uitându-se când la porci, când la pârăul ce-îşi mâna apa curată pe prundişul alb şi mărunt.

Privirile lui Nena şi ale Stolei se întâlniau câte odată şi-şi grăiau cu atâta înţeles, destăinuindu-şi toate nădejdile de dragoste. Un surâs dulce înflorea pe buzele fetei şi o flacără pătimaşe se aprindea în ochii flăcăului. Dorinţa grăia aşa de poruncitoare în el că ar fi strivit-o ca pe o floare plăpândă în încleştarea braţelor sale robuste. Nena devenise vorbareţ şi vesel; sufletul îi era numai lumină şi fericire, căci, aceia pe care o adora, sta colea, lângă el, frumoasă, doritoare, plină de ispită şi de înfiorare. Prin arcul genelor sale îi sorbia toată strălucirea ochilor lăcrimoşi şi toată lumina sufletului feciorelnic.

Nici odată Nena nu fuse aşa de fericit, aşa de beat, de atât noroc ca în ziua aceia sfântă, dumnezăiască, neaşteptată şi nesperată. Cântau par'că în inima lui mii de privighetori. Soarele vărsa o ploae de lumini peste capul iubitei sale aprinzându-i părul galben de par'că ar fi fost o cunună de aur pe capul ei. Când umbrele serii începură să se lungească şi fetele se gătiră de ducă, Nena îşi lua inima'n dinţi şi zise: mâne veniţi?

— Ba nu! — răspunse Stola; eu nu pot veni. Ce ar zice satul când ar afla!

Şi uşoară ca o ciută, dete braţul prietenii sale şi amândouă dispărură după trunchiurile de copaci, pe când Nena, aiurit, se uita după ele cum se duc mândre şi fericite. Iar porcii grohăiau şi guiţau, ca un refren de proză în cadrul celei mai poetice naturi şi a celei mai frumoase zi de primăvară...

Din ziua aceia Nena numai avea astâmpăr şi odihnă. Cântecul păsărilor depart de a-l înveseli îl întristau; scânteerea stelelor, lumina palidă şi întristătoare a lunii îl înfiorau. In fie-care floare vedea prilej de mâhnire, gândindu-se că Stola, care le întrecea în frumuseţe, va aparţine, poate, altuia. Şi aşa, treceau zilele, treceau nopţile, săpându-i mereu sănătatea şi gonindu-i bucuria din suflet.

In sfârşit, sosi toamna cu frumuseţile şi bogăţiile ei. Nena vându porcii, şi se apucă apoi de culesul strugurilor din viile pline de rod. Cât a ţinut culesul a fost veselie de nespus. Bărbaţi şi femei, flăcăi şi fete cântau, râdeau, glumeau de răsunau împrejurimile.

Măgăruşii se duceau şi veneau cu coşurile pline de poamă, copii cărau merinde, satul tot era numai larmă şi mişcare.

Hangiul răspândi svonul că în curând sătenii vor bea vin nou la nunta fiicei sale cu Nena, şi svonul, din gură în gură, de la om la om, făcu ocolul satului.

Stola era nemângâiată. Bolia de dragoste şi de ciudă. Mândră, ambiţioasă, ca să nu rămâe de ruşine, se logodi cu un tânăr întors de curând din America, unde muncise patru ani şi de unde adusese o avere frumuşică, iar după o lună se şi mărită.

Lumea povestea că Stola era de o paloare marmoreană la biserică; că în ochii ei se vedeau lacrimi. Cei neştiutori spuneau că erau lacrimi de bucurie, alţii spuneau că erau lacrimele unei fete orfane de tată, numai mama ei ştia din ce isvor curgeau lacrimile acelea.

Iar Nena, rănit de moarte, pierzând ori-ce nădejde, ros de dragoste, plecă într'o noapte, cu traista în spinare, aşa cum venise cu cinci ani înainte, şi nimeni nu ştie până astăzi încotro şi unde s'a dus...

Nu trecură câte-va luni dela cununie şi bărbatul Stolei ceru divorţ, căci—zicea el—soţia lui nu l'a împărtăşit nici odată cu graţiile şi frumuseţile sale divine,...

Iar călătorul, care trece prin satul Mavroni, vede pe câmp, la locul unde Nena păştea porcii, un nume frumos, săpat în scoarţa unui copac secular: numele acela e al Stolei.

Nuşi Tulliu

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

PANTELIMON HALIPPA

Născut în satul Cubolta, judeţul Soroca, în anul 1883. Invăţătura şi-a început'o la şcoala din satul său de naştere, iar apoi a învăţat la Edineţi şi la Chişinău la Seminarul Duhovnicesc. In anul 1904 s'a înscris la Universitatea de Derpt (Iuriev), unde n'a putut sta până la sfârşit, fiind amestecat în mişcările studenţeşti cu caracter de răsturnare a regimului ţarist din Rusia.

Fiind student în anul 1906, scoate împreună cu răposatul Gavriliţă gazeta „Basarabia" care a fost cea dintâi gazetă pentru moldovenii din Basarabia. Tot pe atunci împreună cu alţi luptători înfiinţează Uniunea ţărănească, organizaţie politică care era menită să unească toată ţărănimea din Basarabia şi din Rusia. Scopurile organizaţiei erau revoluţionare şi de aceia P. Halippa simţit de stăpânirea rusească a fost arestat pe vremea când era la Moscova ca delegat al Basarabiei la congresul general ţărănesc. Scăpat dela închisoare după mai multe luni, pleacă la Iaşi, unde pe lângă că şi-a sfârşit învăţătura la Univessitatea de acolo, a făcut legăturile trebuitoare cu oamenii şi organizaţiile culturale şi politice româneşti. In anul 1913 s'a întors în Chişinău şi a scos până la 1919 revista şi gazeta „Cuvânt Moldovenesc", care a jucat un rol foarte mare în viaţa moldovenilor până la revoluţie şi în timpul revoluţiei.

In anul 1906, Pan. Halippa a fost unul din întemeetorii partidului naţional-democrat moldovenesc din Basarabia, care în anul 1918, după unirea Basarabiei cu România, s'a prefăcut în partidul ţărănesc basarabean. Programul partidului, după cât ştiu a fost redactat de d-l Halippa.

In anul 1917, anul revoluţiei, a făcut parte din organizaţia ţărănească din Basarabia, „Comitetul ţărănesc", fiind delegat la Petersburg în ante-parlamentul lui Kerenski. Tot în acel an a organizat împreună cu alţii Sfatul Ţării, a cărui vice-preşedinte apoi preşedinte a fost până la închiderea lui. In anul 1919 a fost preşedintele Casei Noastre şi secretarul general al Ministerului Basarabiei. A fost ales deputat în primul parlament al României Mari, a cărei vice-preşedinte a fost până la numirea sa ca ministru delegat al guvernului federaţiei în Basarabia. In anul 1920 a fost din nou ales deputat în parlament.

Dela înfiinţarea partidului ţărănesc basarabean a fost ales preşedinte la toate congresele şi în acest post a rămas şi după desbinarea din vara anului 1921.

MAMA

Dedicată d-rei L. L.

O, câtă bunătate cuprinde acest cuvânt! Câte simţuri bune, dulci şi nobile nu evoacă acest nume în sufletul nostru! Cu câtă gingăşie şi sfinţenie i-l rostesc întotd'auna!

Ce frumos e! Ce bine sună!

— Mamă! Mamă!

— Acesta a fost cuvântul cel dintâiu, pe care l-am rostit,—pe tine te chemam o, Mamă!

— Eram mic de tot şi nu ştiam nimica; instinctul însă îmi spunea că tu eşti întruchiparea celor bune şi frumoase, tu eşti blândeţea şi mângâierea...

Apoi am început să merg copacel, făceam un pas, cădeam jos şi strigam: Mamă!

Când mă jucam cu mâţa, şi ea mă sgâria, la tine mă plângeam.

La şease ani eram flăcău şi mă duceam cu oiţele la păscut.

O, cu câtă bucurie veneam să-ţi spun seara că cârdişorul nostru mic s'a mai mărit. Mă vedeai venind acasă cu un miel alb într'o subsioară, iar în alta cu o mieluţă oacheşă, neagră; mamele lor, una la o parte şi cealaltă la alta se ţineau grăbite şi îngrijorate de mine; ele sbierau atât de jalnic şi se uitau cu atâta frică la mine ca să nu le răpesc copiii.

Din când în când întindeau în mers botul lor şi'şi lingeau mieluţii cu atâta dragoste!

Mititeii sbierau cu un glas subţire şi sonor, şi mi-se părea că strigă şi ei: Mamă, mamă!

— In serile lungi de iarnă îmi spuneai poveşti de feţi-logofeţi, de Ileana Cosinzeana, de prinţi şi de zâne, de codrenii voinici, de bătăliile lor cu turcii. Tu stăteai torcând pe marginea unui oslon la gura sobii, şi glasul tău cel blând şi plăcut curgea lin şi se amesteca cu sfârâitura fusului, care din când în când, rupându-se aţa, cădea jos, şi odată cu sfârâetura lui se întrerupea şi povestea...

Apoi se auzea iar cântecul monoton al fusului, şi tu povesteai înainte.

Eu stăteam la picioarele tale jos, pe strujenii uscaţi de ger, cu capul rezemat de genunchii tăi, şi ascultam cu băgare de seamă ca nu cumva să pierd vr'un cuvânt din cele ce spuneai.

Din când în când răscoleam jăratecul cu un băţ şi aruncam strujăni în sobă ca să nu se potolească focul; apoi rezemam iar capul de picioarele tale şi priveam cu ochii întredeschişi în fundul sobei, unde para focului se despărţea în două: o parte dispărea cu un vuet surd în cahlă, iar alta să îndrepta spre gura sobii, desmierdându-mi mângăietor obrajii. Părea că vrea să mă sărute..

Dacă adormeam, tu mă luai în braţe şi mă culcai pe cuptor, sărutându-mă uşor pe frunte şi făcându-mi semnul crucei ca să mă ferească sfântul peste noapte de cele rele.

Visurile îmi erau tot atât de frumoase ca şi poveştile tale.

— Mă vedeam prinţ cu prinţesa furată, fugind călare pe lup prin desişul codrului de urmăririle împăratului, care apoi ne pierduse urma, căci noi ne ascunsesem într'un palat subteran cu păreţii de granit şi oglinzi de cristal....

. . . .

— De atunci a trecut mult, şi multe lacrămi ai vărsat, o, Mamă, în nopţile de insomnie, gândindu-te la fiul tău iubit, pe care soarta vitregă ţi-la răpit aşa de vreme şi l'a îndepărtat de tine.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Parcă te văd înşirând bobii şi cărţile, cu faţa îngrijorată, ca nu cum-va să-ţi cadă rău; îl chemai şi pe tata: vroeai să ştie, să vază şi el.

Dacă-i spuneai că-i bine se bucura şi el, sărmanul, iar dacă cădeau bobii mai încurcaţi, oftai din greu şi nu-i spuneai nimica—vedea el singur doar că nu-i nimica bun.

Apoi el toată ziua umbla hodorogind: „Că ceia nu-i aşa, că asta nu-i la loc, iar tu nici nu mânci, un junghiu tot te înţepa în coastă, te durea la inimă şi-ţi suna în ureche toată ziua...

Şi dacă mă vedeai noaptea în vis, erai fericită.

Insă a doua zi dis de dimineaţă iar te torturau aceleaşi gânduri.

— Unde i oare? E sănătos, sau e bolnav? Poate că se însoara? Ajută-i, Doamne, să ea un suflet bun, să-l înţeleagă.... S'o iubească ca pe o fiică, să-i fiu şi ei mamă.

O, cât de mult ai vrut să te bucuri măcar la bătrânete, să ţi vezi visurile de mamă iubitoare împlinite!

Ştiu, a-i vrut să-ţi vezi nepoţii mergând copăcel, aşa cum mă vedeai pe mine odinioară, să le mai spui şi lor câte o poveste şi apoi să mori liniştită cu sufletul mulţumit . . . .

. . . .

Am întâlnit-o la o nuntă. Era atât de drăguţă şi de gingaşă, atat de frumoasă, avea un suflet aşa de bun şi blând, încât părea că e un înger coborât din cer ca să reverse iubire în jurul său.

Părul lung, castaniu deschis era o adevărată zestre a naturei. Ochii căprii, catifelaţi aveau o privire moale, mângâietoare.

Obrajii puţin îmbujoraţi, părea că numai zefirul i-a mângâiat cu sărutul lui uşor.....

Dac'ai fi văzut-o, o iubeai şi tu. Era atât de simplă şi plină de viaţă că nu puteai să n'o iubeşti.

. . .Mă gândeam nopţi întregi la dânsa; privirea o iubitoare ei pretutindeni mă urmărea. ... înţelegeam ... ; pierdusem şi pofta de mâncare. Nu ... ce se ... mine...

Am mai întâlnit-o de câte-va ori, şi odată i am spus că o iubesc, o iubesc din momentul când am văzut-o întâia dată. I-am spus tot dorul, tot chinul sufletului meu, toată dragostea inimei însetate....

Părea că mă iubeşte şi ea. Credeam, în sfârşit, că sunt fericit: stăteam adesea ori unul lângă altul ceasuri întregi fără să vorbim vr'un cuvânt, ascultând în tăcere bătăile inimilor noastre.... Ea rezema căpşorul pe umărul meu; părul ei îmi mângâiea obrazul; eu uşor, uşor, îi netezeam mâna... In momentul acela părea că îngerii pluteau pe deasupra noastră şi cântau imnuri cereşti iubirei noastre curate . . . .

. . . .

. . . .

.....S'a dus, i pentru totd'auna!

S'a măritat cu altul... bogat. Părinţii au dat o.

Te înţelegi Mamă.... Iart-o.... ea nu-i vinovată. Au vândut-o! N'o blestema, te rog... Eşti Mamă....

Simion Musteaţă

Priveliști din natură

Dintre toate locurile învecinate acel pe care-l cercetam mai des era Hâncea. Cel puțin Duminica, adeseori și Joia după amiază, după ce băteam câmpia ce se'ntind din marginea Nicolinei, pe sub dealul Cetățuei, mă coboram spre mlaștină și de-acolo urcam spre vila căpitanului.

Tot drumul trece printr'o câmpie joasă. Pela jumătate, depe o colnică se desparte o cale spre Ciurea și o alta urcă spre bătrâna mânăstire Hlincea, din ale cărei ziduri au mai rămas numai spre ușa de intrare, deasupra căreia cei ce știu grecește abia mai pot deslușì că s'au ridicat din temeliile pământului, această cucernică și vrednică de'nchinăciune biserică, prin ajutorul și cheltuiala prea evlaviosului și prea strălucitului Domn Domnul Ion Vasile Voevod, pentru sufletească sa mântuire și pentru trainica amintire a lui și a familiei sale „în“ anul de la facerea lumei 7169, iar dela întrupare 1650, luna lui Noembrie în 20.

La o mică depărtare e și vila căpitanului. Crama cu micuțele-i ferestre abia se zăresc din albul peretelui, umbrit de acoperișu de tablă roșie, de curând vopsită. Alături o maghernită cu 2—3 camere, a cărei înfățișare te îndeamnă să rămâi afară, dar odată intrat, nu poți eși curând, atâta ospitalitate și voe bună găsești la „Țața Luța“ și la ai săi unde găzduiam adesea. Vila îmi era ținta spre care făceam drumurile prin arșița soarelui dogoritor de Iulie din liniștitul Iași, a cărui atmosferă e de nesuportat în toiul verei.

Intr'un rând mi s'a 'ntâmplat s'ajung la poalele colinei, când strălucirea apusului de soare era mai puternică. Până s'ajung în dreptul mânăstirei, ultimele urme ale zilei dispăruseră.

Luna strălucea mare de tot. Noaptea stăpânea pretutindeni. O tăcere adâncă domnea în toată împrejurimea.

In vale, monotona — cu orăcăitul broaștelor se'ntretăia din când în când religioasa tăcere.

Pe colina din dreapta, Cetățuia își profila grațioasele turnuri, ale cărei vârfuri se pierdeau în azurul adormit al cerului. In fața-i, pe altă colină, Galata mărginind altă extremitate a priveliștei. In mijlocul acestui decor, la orizont Iașul cu lumine neregulat semănate 'n amfiteatru părea adormit sub razele argintii ale lunei.

Din căsuța joasă două ferestre luminate aruncau o slabă lumină spre cărarea hotărâtă de trei nuci înalți.

Peste tot lumina lunei se revărsa liniștită.

O umbră slabă și inegală se întindea pe iarba argintie la rădăcina pomilor cari scăldați într'o lumină palidă și fină, aveau pe-o parte o strălucire verde iar pe cealaltă un negru opac.

Aerul căldut și îmbălsămat nu era agitat de nici o adiere. Pe o bancă în fața mea cei locui ședea un bătrân prăpădit încovoiat de bătrânețe, cu privirea în depărtare și cufundat într'o meditație tristă; apoi se sculă, plimbându-se cu o domoală gravitate, specifică bătrânilor, parca ar fi înso it un car funebru.

„Țața Luța“ stă 'n pragul ușei cu obișnuită-i seninătate primitoare.

Din partea opusă o siluetă plină de-o voluptate pudică în molateca mlădiere a corpului tânăr, frumoasă ca o femee fericită în floarea vârstei, se apropia de noi cântând.

Din azurul adormit al cerului presărat cu stele ce priveau cu atenție pământu 'ndepărtat, lumina lunei se revărsa peste toată făptura.

Din Trotuș

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

DANSUL MORŢILOR

de Nuşi Tulliu

*S'au sculat toţi morţii cu răcniri de fiare
Părăsind morminte, cripte seculare;
S'au sculat cadavre, s'au sculat schelete
Şi de palizi tineri, şi de albe fete,
Şi 'ncepură dansul morţilor macabru
Sub al lunii triste galben candelabru.*

*Tropăesc şi joacă val-vârtej în horă
Frate lângă frate, soră lângă soră;
Oşti nenumărate, împăraţi cu steme,
Tropăind ascultă valuri de blesteme,
Şi rânjesc sarcastic, şi rânjesc sinistru,—
Gânditor şi rece trece-un biet ministru.*

*Colo, lângă arbori, plânge o fecioară
Scuturând din plete-i pulberea uşoară;
Lângă ea, iubitul, întristat suspină
Şi-i sărută mâna de ţărână plină...
Mai încolo, 'n bruşturi, stă o vrăjitoare
Şi râzând priveşte cum vrăjitul moare.*

*La răscruci, un rege semn cu capul face
Plebei nesătule, plebei mult sărace;
Plebea 'n juru-i roată, chiuind s' adună—
Oasele sinistru şi macabru sună
Căci schelete-atâtea ţopăind cu larmă
Fac să crezi, pământul că sub tălpi se
(darmă*

*Intru'n colţ, pe iarbă, ca satiri aleargă
Prostituţi, bacante ce nu pot să şteargă
Petele ruşinii... nespălate pete...
Huiduesc din urmă dulci şi caste fete
Când a decăderii palide fantome
Trec ca 'n vâlvătaea putredei* Sodome...

*Pe sub plopi cu frunza rară, destrămată,
Cinice-adultere nările 'şi dilată
Şi'n desfrând spazmodic convulsiv se sbate
Trupul plin de viţii şi de mari păcate:
Vârcolaci le mână, ca pe nişte hiene,
Spre vâltoarea neagră-a groaznicei gheene.*

*Lângă o ruină, intriganţi, spionii
Latră chiar candoarea sfântă a Madonii:
Pe-a lor frunţi pocite, albe de chelie,
Râde răutatea, neagra mişelie;
Suflete perverse, pline de otravă,
Fantazii scorneşte mintea lor bolnavă.*

*Păcătoşi şi mârşavi, ca strigoi de noapte
La ferestre-ascultă şi hulesc în şoapte...
Turmă osândită, Belzebut îi mână,
Şi-alor decădere veac de veac o 'ngână!
In infern au parte de 'nfernale chinuri,—
Vaet li e moartea, vaet şi suspinuri.*

*Plâng, cu frutea'n palme, mame vânzătoare
Vipere le muşcă, inima le doare;
Conştiinţa neagră sufletul le-apasă,
Mii de duhuri rele 'n pace nu le lasă,
Şi, păcatul negru, le rânjeşte 'n faţă
Potrivindu-şi bine masca lui de ghiaţă...*

*Uite şi o ceată de samsari de fete
Ce şopteşte 'n taină vorbe dulci, şirete;
Cu zâmbiri viclene—curse 'nşelătoare —
Ei mânjesc virtutea blândelor fecioare —
Blânde şi curate ca şi trandafirii
Cuibu 'n cari îşi facc vermele peirii.*

*Cu potop de lacrimi ei nu pot să spele
Fapta ucigaşe... mii de fapte rele...
A lor triste umbre sboară ca fantasme
Şi-ard, pe rug, ca'n vremuri phoenixul
(din basme,
Ori fierbând în smoala negrelor păcate
Gem mereu în* tartar *vecinic torturate.*

*Pe grămezi de humă jalnic gem sgârciţii
Şi privesc cu pizmă cum surâd faliţii;
Ei's ca corbii care scormonesc cu ciocul
Băligaru unde cred că stă norocul;
Cu-a lor unghi hidoase ţărna cea uscată
Scormonesc într'una, căci comori tot cată.*

*Se 'nvârtesc şi saltă trădători de ţară,
Sufletul le arde, sbuciumat, în pară;
Biciu de flacări roşii şuerând 'i-alungă
Şi pe-obraz le 'nseamnă a ruşinii dungă.
Printre cruci, de demoni urmăriţi din urmă
Trădătorii-aleargă către iad în turmă...*

*Arşi de focul urii urlă cu turbare
Hoţii de biserici, hoţii de altare;
In odăjdii grele treapădă-a lor umbre,
Soarta blestemându-şi în cavouri sumbre...
Iadul nu-i primeşte şi munciţi de sete
De* Satana *'ntr'una sunt mânaţi în cete.*

*Lângă-o groapă-ateii, mânjitori de stele,
Urlă ca şi lupii, frânţi de chinuri grele;
Ei pe umeri poartă crucea suferinţii
Insultând şi cerul, clevetind şi sfinţii:
Hulitori de-altare, plini de necredinţă,
Ei plătesc cu lacrimi oarba năzuinţă!*

*Iată şi o bandă de tâlhari de ţară
Ce belşugul de-aur ţării îi furară
Lăsând pradă foamei suflete orfane,
Mame fără sprijin, văduve sărmane...
Muţi, acuma, dânşii vamă dau durerii
Căci le 'mparte cerul chinuri şi mizerii.*

*Ca şi liliecii rătăcind în umbră
Latră ca şacalii cât e noaptea sumbră;
Razele de lună îi spăimântă foarte,—
Regretând viaţa, chin li-i trista moarte
După dânşii ţipă umbre nevăzute,—
Ţipă ca hiene morţi de foame sute!*

*Joacă prinşi în horă, cu lopeţi în mână,
Pân' şi cioclii buhavi, plini de grea ţărână.
Infernalul sgomot cimitirul saltă,
Morţii chiar se sue sus în turla naltă
Şi acolo, 'n turlă, toacă pe 'delete
Braţe descărnate, galbene schelete.*

*Trec în şiruri albe ca-albe porumbiţe
Şi virgine caste cu-aur în cosiţe;
Mlădios li-i pasul, ochii lor lumină,
Glasul sfânt ca glasul blând de violină
Sub argintul lunii pe-albe cruci s'aşează:
Ori ca svelte nimfe cadenţat dansează.*

*Suflete curate, ca lumini stelare,
Fericite-s toate mândrele fecioare;
Rază li-i privirea, rază ne 'ntinată—
Muzică cântarea dulce, tremurată,
Iar surâsul dulce mielodie sfântă—
Lângă ele 'ntr'una cor de îngeri cântă.*

*Dar cocoşii cântă... Vântul toamnei bate..
Cad în rânduri dese frunzele uscate...
Se 'nfioară morţii şi dispar îndată—
Luna scânteiază tristă, 'ngândurată,
Luminând senină vaste cimitire
Peste ceri aşterne giulgiul ei subţire.*

*O tăcere-adâncă 'n lume-acum domneşte:
Moartea, trista moarte, totul stăpâneşte...
Morţii 'şi dorm în cripte somnul de vecie:
—Când se scoală iarăşi? Crist din cer
(o ştie!
Poate-a doua oră trâmbiţa 'nvierii
Le-a mai da prilejul sfânt al re'nvierii!...*

LA AKERMAN

de Octavian Goga

*Adie soarele de-amiază
Un vânt de secetă duşman,
Batalionul cantonează
Pe-un vârf de deal la Akerman.*

*Printre scăeţi şi pălămidă
Sus la răscruci lângă răzor,
Sunt puştile în piramidă
Şi sunt soldaţi în umbra lor.*

*In largul zărilor senine
Luceşte lacul solitar,
Şi golul stepei ukraine
In depărtări peste hotar.*

*Flăcăii stau întinşi pe spate,
Olteni, de fel din Mehedinţi,
Cu ochii 'nchişi pe jumătate
In ploaia razelor frebinţi.*

*Ce întrebări, ce griji, ce gân-
duri
Le-or fi umbrind acest popas,
Că s'a făcut tăcere 'n rânduri
Şi nu s'aude nici un glas.*

*Târziu un fluier prinde-a zice
O doină veche de pe Jiu,
Din ochi dau lacrimi să le pice
De atâta jale şi pustiu...*

*O faţă doar se luminează
In somn, e domnul caporal:
— Nenorocitul se visează
La Alba-Iulia 'n Ardeal.*

Pimăvara anului 1918.

Actualii Miniştri ai Ţării Româneşti

I. G. Duca
Ministru de Externe

Vintilă I. C. Brătianu
Ministru de Finanţe

Gh. Gh. Mârzescu
Ministru al Muncei şi Ocrotirilor Sociale

Ion I. C. Brătianu
Preşedintele consiliului de miniştri şi Ministru de Răsboi

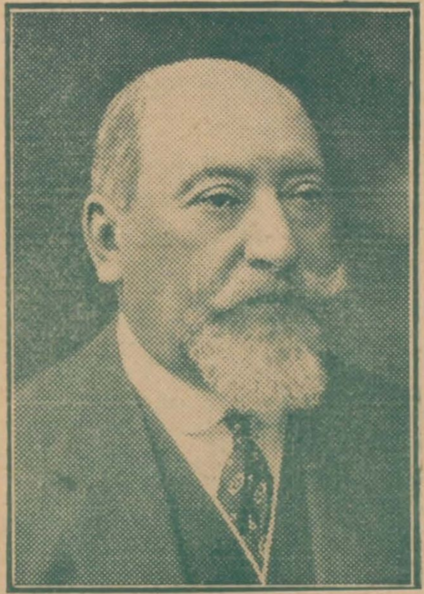

Al. P. Constantinescu
Ministru Agriculturii şi Domeniilor

General Arthur Văitoianu
Ministru de Interne

Dr. C. Anghelescu
Ministru al Instrucţiunii Publice

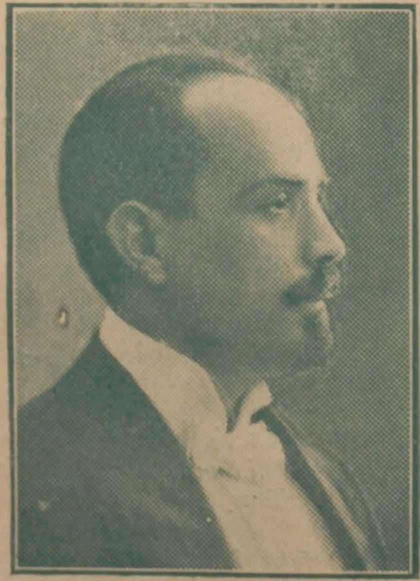

Dr. Iancu Nistor
Ministru al Bucovinei

Si te-ai dus...

Şi te-ai dus şi nu mai vii...
un pustiu, azi, viaţa mi-i...
stropi de foc îmi ard sub pleoapă:
darul necurmat mă sapă,
jale neagră mă 'mpresoară:
dorul, dragă, mă omoară.

Iar în vechea mea grădină
în viers lăcrămat suspină
de cu seară până 'n zori
tristele privighetori—:
ca şi mie, li-e şi lor
dor de tine, dor, li-e dor...

Şi 'n poleiu de lună nouă
plâng cu lacrime de rouă
florile pe strat plecate
de mâhnire apăsate:
plânge floarea ca şi mine
după tine — după tine — —

George Voevidca

Dr. Daniel Ciugureanu
Fost Ministru
Deputat de Cetatea-Albă

In ochii tăi.....

Romanţă

In ochii tăi străfulgeră adese.......
Şi-un vis sublim de viaţă mi se ţese.....
In ochii tăi sunt schinteeri de noapte,
Cu ceruri instelate şi amoroase şoapte...

In ochii tăi luminile-s aprinse
Cu mistice puteri, cu radieri nestinse.
E foc de radium ce nu mai moare—
Cu magice lumini schinteetoare.

In ochii tăi sunt vreji de noapte şi mistere.
Cu lună plină ce sub nouri piere.
Sunt basme şi cântări Eoliene
Cu feţi frumoşi şi sânziene.....

In ochii tăi sunt adâncimi de mare,
E leagănul iubirei mele ce nu moare.—
Redă-mă tu vieţii!..

Petru Vulcanu

Ion Inculeţ
Ministru al Basarabiei

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

CEZAR TITUS STOIKA

Născut la Bucureşti, în anul 1891. A luat bacalauriatul la liceul „Al. Hajdeu" din Buzău. Licenţiat în drept la facultatea din Bucureşti.

A scos împreună cu G. Galaction, Arhim. Scriban, I. U. Soricu, N. D. Ciotori, N. R. Niger, Nichifor Crainic, I. Al.-George şi Ath. Gully revista „Văpaia", prin care a căutat să reîntroneze misticismul şi sufletul religios în literatură. Mai apoi această revistă face loc alteia „Poezia" al cărei suflet era el şi cu fratele său poetul Const. T. Stoica, mort pe câmpul de luptă în 1916. Aci au colaborat: G. Murnu, I. Simionescu, Ovid Densuşianu, I. Mihălcescu, M. Săulescu. Sorbul şi alţii.

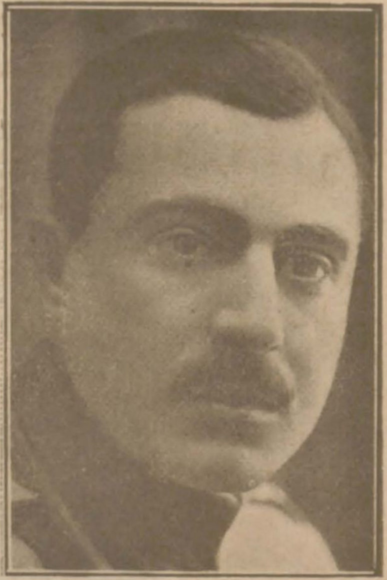

In 1915 i se joacă, la Arenele Romane, traducerea sa în versuri a dramei lui Pelladau: „Semiramida" cu artiştii Constanţa şi Aristide Demetriad, în rolurile principale. A fost prima încercare de teatru în mijlocul naturei. A publicat în biblioteca Minerva: „Fiori de Primăvară", poezii, 1912; „In ritmul vieţii" şi „Miragiile sufletului" (Femeile între ele), 1913.

In războiul naţional a fost sub-locotenent în rezervă la brigada 8-a. Intrând apoi în front cu reg. 21 infanterie, cade rănit grav la Arpaşul de jos, în Transilvania în 1916. Lăsat în spital în Bucureşti, e dus prizonier la Stralsnud (Darholm), în Germania. Mobilizat ca locotenent de rezervă în 1919 după ce păzeşte frontul Nistrului, ca comandant de sector: Vadul lui Vodă-Gorşova de atacurile provocătoare ale bolşevicilor e chemat de d-l comandant al div. IV, general Ionescu M. să reorganizeze Curtea marţială împreună cu căpitanul în revervă şi prietenul nostru Mişu Marinescu, actulmente deputat de Orhei şi şeful organizaţiei naţional-liberale din acel oraş.

Demobilizat în anul 1920, practică avocatura la Orhei şi e unul din stegarii românismului lângă Nistru. Redactor la gazeta de propagandă naţională „Frăţia Românească" din Orhei, „Moldova dela Nistru" se mândreşte de a-l avea printre colaboratori.

Corabia

In zori, poleită cu aur
Jucând peste valuri albastre,
Corabia poartă la sânu-i
Vidarea născută din astre.
Dar vai, când speranţa apune
Si nava-i perdută 'n tumult!...
In haos de ape nebune
Cadenţa furtunii ascult —

Mihail Straje —

Celor ce vin

Ieşiţi din şanţuri, unde putreziam
De vii
Şi blăstămam
Veninul grelelor robii

Ieşiţi din uragane
Noi milioane
De sclavi înfrânţi, însângeraţi,
De ură plini
Neluaţi în seamă de străini,—

Acuma,
In zile mari, când Ţara Mumă
Ne cere muncă,
Noi, obosiţi, suntem netrebnici:
Nu mai avem
Nici năzuinţi, nici ţel.
Nu mai luptăm:
Cedăm, — suntem azi invalizi.
Chemăm pe cei de mâne,
Cari vin.
Moştenitorilor, în drept, donăm
Ce — avem:

Tot focul îndrăznelei noastre
De marea oaste
Care-a ştiut a smulge din ghiarele streine
Pământul.
Donăm—iubirea farul nopţilor trecute,
Trudi tul suflet, inima şi cântul
Născut în temniţile mute, —
Donăm
Moştenitorilor,
Cari vin să construiască şi să lupte.

Iorgu Tudor.

VIAŢA.....

E plină de răspântii, troiţe şi miraje:
Iţi trebue doar şale să urci şi să colinzi.
Să baţi mereu mătănii şi candeli să aprinzi, —
Iar gându-ţi să încerce mortalele viraje...

Ascultă solii locul atâtor suferinzi
— Aluat în frământarea eternelor mulaje —
Şi mângâie-le jalea, cu-a versului tău vraje,—
Dar pentr'un blid de linte norocul să nu-ţi vinzi...

Şi ia din sbor: mireazma comorilor păstrate
Şi-a celor rătăcite din vremile-ancenstrale,
Refrenele hoinare, figurile uitate...

Şi dă vibrare coardei—căci toate se desleagă'n Iubire..
Fii mai candidat—ca pruncul dintr'un leagăn:
Şi-ţi va'mpleti viaţa cunune triumfale!

Cesar Titus Stoika

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

CLIŞEE *)

IVAN IVA ICI UNTILOV...

„Do volnă" Ivan Ivanovici Untilov era crâşmar în satul său. Când mai bine, când mai rău, ducea zile. Că, de gospodărit, să l dei pustii ; nu-i plăcea câmpul şi ra e. In războí a fost luat întâi la un polc în Kiu apoi de-acolo l-a pălăjito la un sclad unde să căra pâine, că Untilov era un moscal zdravăn ca un adevărat moldovan.

Dacă statul rus n'a tr s mari foloase după el ca luptător pentru „Patrie", apoi măcar a făcut din moscalul Untilov un „inteligent". Tocmai acolo, la rmată, a aflat el cum îl cheamă şi din ce sat este. Inainte, lumea îi zicea Ivan a lui Ion Untilă; şi să chema că e din satu Iapă-Moartă Dar drept, el era Ivan Ivanovici Untilov (mai scurt Ivan Ivanovici) din Iapa Mortovca!

Cu revoluţia şi cu bolşevicii şi cu Kolceag şi cu Denikin a dus-o şi el ca orişicare: unde-a fost rost de trăit. Şi-a luat însă seama mai în grabă de cât alţii şi s'a retras în Bessa abia să, scape măcar ce se poate scăpa...

In Basarabia, cu „rumânţii" a făcut şi el pol tică, ca orişicare basarabean „sdeşnăi". Şi a dat Dumnezeu că acum are casa lui în Chişinău. Pe copchii i-a dat le tăţ, la ghimnazii; şi—„slavă Bogu"—în loc să s mai căciulească el la uşa altuia, acum mai tremură şi alţii la uşa lui.

Ii este însă, lui Ivan Iv nici tare ciudă pe „burjuii" care se cam fac că nu-l văd când se intâlnesc undevai, la te tru, ori la vre-o sobranie. Şi încă mai ciudă îi e când aceştia îl iau în limba moldovenească, atunci c nd intră cu el în vorbă despre cevai. Cum adică, ce cred ei că sunt eu, moldovan de ceia prosti, să nu ştiu măcar „materinsk iazâc?! "„Ce? mai ruşi ei de cât mine?!"

Şi Ivan Ivanovici are tot dreptul să se indig eze. El care iacă acum are fata cea mare. în „şestoi clas" unde să 'nvaţă nu mai pe cnigi rúsăşti: băiatu tot aşa: în „cetviortăi"; şi copchila ceia mică în „starşii pr gotovitelnăi". Şi el li învaţă pe toţi unde nu înţeleg rosăşte...

E dr pt că el pe vremea lui n'a apucat „ucilişti" ca să 'nveţe şi el, căci înainte de svobodă nu erau aşa în multe „gosudarschi ucilişti". Da el nu s dă pe cinci burjui învăţaţi.

Iar acuma să rabde el obida de a i se vorbi în moldoveneşte, ca unui mujic?!

Aseară Iv n Ivanici a dat în brânci afară pe un evreu.

Şi cine îl înţelege pe Untilov, nu poate decât să-i dea toată dreptatea.

Vine aseară la Untilov acasă un evreu, să-l roage, ceva. Şi tot în moldoveneşte. Untilov îi răspunde în ruseşte. Evreul îi dă însă cu gura în moldoveneşte. Untilov îi taie vorba răstit în ruseşte, dacă vede că are de-a face cu un „bezobrazăi" l'a repezit pe scări.

Că şi-a cerut ertăciune evreul, cum că îl credea moldovan şi că el, fiind un evreu bătrân nu ştie bine ruseşte, aceasta nu însemnează nici o scuză. Cu trădătorii ăştia de evrei numai aşa trebue să se poarte un adevărat „ruski celovec"...

Ivan Ivanici nu e omul care să tolereze. Acesta este chiar şi marele său merit în pol tică... Şi nici nu se'ndoaie după vânturi. De-ar pleca el urechea la rumânii ce-i tot bat capu' ...apoi de mult ar fi tă ut el avere. Dar, un Untilov nu se lasă uns cu vorbe de „frate" şi alte fleacuri. Şi nici nu e din ceia ce se tem... Sănatate să-i dea Dumnezeu şi va dovedi el tuturor că unul e Ivan Ivanici Untilov...

Hâncu.

*) Sub această rubrică vom publica din admirabilele însemnări publicate sub semnătura „Hâncu" în gazeta „Dreptatea" din Chişinău, la rubrica Zilnică: „Carnetul meu".

Colaboratorul nostru ascuns sub pseudonimul Hâncu, este unul din cei mai remarcabili intelectuali din Chişinău şi în aceşti trei ani de după mobilizare, a făcut dovada că prin cultura, talentul şi puterea sa de muncă, este unul din cei mai valoroşi ziarişti din ţară.

M. D. N.

Religia la popoarele sălbatice

Explorarea vieţii şi cugetului religios la popoarele sălbatice e un lucru foarte greu. Numai în majoritate, involuntar, nu cu desăvârşire şi plină intenţie să amăgească, ele să pronunţă despre reprezentările lor de o esenţă superioară. Adesea, lor aceasta nu le e uşor să o facă, căci reprezentarea aceasta pentru ei înşuşi e tulbure. Idei religioase, care se deosebesc cu claritate şi simplicitate monoteistă la popoarele sălbatice nu se întâlnesc.

Toată viaţa mentală ale popoarelor acestora nu numai nu se exprimă în forme tulburi, asemănătoare visurilor; ea, adică viaţa, nu numai e inconsecventă şi nelegată, dar chiar nu se transmite dela o generaţie la alta, ci ar fi putut crea o desvoltare organică de cugetare despre relaţia lumei acesteea către lumea de dincolo. Adesea, dacă şi există idei religioase, ele sunt ştiute numai bătrânilor, care le păzesc pe ele cu o mare ardoare. Chiar şi atuncea când aceasta nu se întâmplă, teama, ca taina religioasă să nu fie predată, îi impune pe cei sălbatici, când îi întreabă cineva, să spue ceva denaturat, ceva în sens neînţeles.

Reprezentările religioase a-i popoarelor sălbatice se află atât de largi, că în ele să exprimă toată mişcarea lor mentală, care nu este îndreptată direct către scopurile practice, vitale. In aceeaşi vreme ele se află şi religia lor, filosofia, ştiinţa, poezia şi altele. In reprezentările acestea totdeauna rămâne mult pentru explorarea lor. Dar şi în regiunea actuală a religiei nu se cuvine a eşi din privire, că tot ce e ascunzător prin adâncimile întunecoase trebue cât de curând să arate pe suprafaţă: Judecările cele mai neadevărate, care sunt pline de contraziceri interne, curg din prejudecarea aceasta. Exprimarea marelui misionar Hindali, care spune, că sufletele popoarelor sălbatice—a gotentoţilor mamaci—în relaţie cu religia a fost aproape o foae de hârtie curată. Aceasta noi o înţelegem că în henere ele n'au avut chiar nici o idee depărtată sau înlăturată despre obiectele religioase Adevărat în sufletul mamacilor imposibil să citim ceva clar care să ne facă pe noi cunoscuţi cu înţelegerile lor religioase: însă, în ea fără îndoială exista urma de scrisori. Aşa dar sus semnatul misionar însuşi îi pune limite sensului în exprimarea sa, vorbind: „este un fact că limba mamacelor conţine numele lui Dumnezeu, a spiritelor bune şi a spiritelor rele, şi evident arată că ei nu a fost de tot experimentaţi în obiectele acestea, deşi în exprimările limbei sau în obiceiurile superstiţiilor lor ei nu au nimica, ci ar fi putut să adeverească despre ceva, afară de o reprezentare brutală despre lumea spirituală. Ei mai mult cred în fermecare decât în religie". In cuvintele acestea înţelegerea religiei să exprimă foarte îngust. Dacă obiceiurile acestea nu se pot refera spre religie, apoi ele cu siguranţă aparţin spre elemente, pe lângă care cu desvoltarea culturei să formează un cristal de o credinţă mai mult chibzuită.

Etnografia nu ştie nici un popor, care să nu aibă nici o religie, ci ştie numai o desvoltare de idei religioase, care la unele popoare mai puţin sau mai mult rămân numai ca nişte germeni; la alte popoare să lărgeşte într'o bogăţie de mituri şi legende. Insă în acestea cât pe aci nu trebue să vedem numai stările primordiale. Să ne amintim numai despre denaturările, în creştinismul abisin, în budismul mongol şi în islamismul sudan. Forţa răspândirei ideilor religioase e asemenea de mare cum şi siguranţa, că ele se denaturează acolo, unde sunt izolate, sau aruncate de o ştiinţă abstractă într'o regiune fără plod de viaţa materială al poporului sălbatec. Chiar în prezent noi găsim fragmente denaturate al reprezentărilor creştine în

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

miturile indiene şi polinegiene, sau fragmente al privirei mahometane la africani, malaeni; dacă istoria emigrării lor nouă nu ne-ar fi ştiută, cu siguranţă noi le-am număra pe ele ca dovadă, că acolo să află germenii monoteismului. Poezia popoarelor sălbatice prin multe locuri ivita bănuială că oare-care ramură de predare sau fabule europene, ocazional a căzut pe terenul de acolo şi cu o forţă de înmulţire specifică creaţiunelor de fantazie, imediat a dat ramuri pe pământul străin. Vestitul sanscritolog Max Müller despre poveştile copilăreşti a zuluşilor din Kollenia a pronunţat un cuget profund, încât ele să referă de spirite, zei şi uriaşi, ne arată la o civilizaţie depărtată, sau la un proces de desvoltare lung durabil. Asemenea cum şi anomalia limbagiului, descoperă că cândva o asemenea epocă, fiindcă noi îi dăm voie cugetării noastre a presupune că în sferele religioase ale popoarelor africane şi australiene s'ar afla germeni sau rămăşiţi de predări egiptene sau indiene, asemenea cum şi în cealaltă avere culturală.

Religia pretutindene e legată cu întrebuinţarea omului în pricinuire în aceea, că se află cauză pentru fiecare eveniment. Rădăcinele ei cele mai adânci se ating de ştiinţă şi strâns sunt împletite cu simţul naturei. Un etnograf Agati spune despre allemani, că ei onorează copacii şi izvoarele, munţii şi văiurile. Creaţiunea generală a spiritului, care stă în baza acestei onoare noi putem a răspândi pe toată unanimitatea. La întrebuinţarea aceasta ajută tinderea de a însufleţi şi chiar a omeni toate fenomenele naturei, înscriindu-le lor sufletul, care conduce cu propriele sale mişcări şi modificări. Daiacii le înscriau plantelor un suflet asemănuitor omului, dacă orezul a putrezit, aceasta înseamnă că sufletul din el a dispărut, însă înmormântat la un loc cu cadavrul, în viaţa de pe lumea cealaltă, el din nou primeşte întrupare şi din nou poate să fie ca o hrană. Călătorii adesea ascultă cum cineva povesteşte despre şeful neamului Koza, care a murit pentru că a ordonat să fragmente o parte de ancoră năvălită la mal de valurile mărei şi din acea vreme ancora aceasta s'a făcut onorabilă.

Aşa reciproc să leagă mii de istorisiri din care fiul naiv al naturei să bate ca musca în păinjiniş ca să o desfăşoare şi nu o mai poate. Sufletul mai tare se încuibează, pe corp merg fiorii. Dacă cineva vede ocazional o funie cu laţuri, ascunsă în frunză, acela numără sufletul său prins, se plictiseşte de gândiri şi moare. Pe insulele Banaei un asemenea mijloc să simte suferit ca pe cineva să mute depe lumea aceasta. De aici îşi ia origină frica dinaintea simptomelor al proprielor sale imaginaţii; aceasta este una din trăsăturile cele mai deosebitoare ale popoarelor sălbatice, care mai mult sau mai puţin domineazä asupra acţiunelor şi tinderelor lor. Omul sălbatic mai mult să teme de întunericul nopţii, decât un copil rău educat. In regiunea Nilului de Sus, străinii noaptea de frica animalelor sălbatice şi influenţa lumii vătămătoare, nu vor să meargă înainte. In aceeaşi vreme în curentul unei jumătăţi de an ei şi ziua se simt foarte rău şi pun toată silinţa ca să se asigure pe sine de simţul permanent al fricei asupra forţelor invizibile, cu toate că credinţa generală ai toatelor popoare în zilele nenorocoase şi nefericite o răspândesc până la absurd. Zilele bune la ei sunt numai Luni, Joui şi Sâmbătă, zilele bune pentru călătorie, Miercuri nu e o zi nici bună nici rea, Duminică Marţi şi Vineri sunt zile nenorocoase şi nefericite. Chiar goţii depe insula Iava au un fel de calendar ai zilelor nenorocoase pentru goţie, care le arată lor timpul cel mai convenabil pentru ei în chestia furtului.

(va urma)

ION INCULEŢ

Născut în oraşul Chişinău în anul 1885, a urmat studiile în Chişinău, continuându-le şi sfârşindu-le la Universitatea din Petersburg.

A fost numit apoi profesor la Universitatea din Petersburg şi după izbucnirea revoluţiei în Rusia a venit în Basarabia.

Datorită inteligenţii şi împrejurărilor reuşeşte să pună temeliile Sfatului Ţării, totodată fiind ales şi preşedinte al parlamentului moldovenesc şi al Republicei Moldoveneşti care a luat fiinţă atunci.

După ce pericolul bolşevic a trecut, d-l Ion Inculeţ împreună cu o delegaţie din Sfatul Ţării, a cerut unirea cu România.

De când Basarabia a trecut sub stăpânirea României, d-l Ion Inculeţ a fost ministru de Stat de două ori şi în parlamentul trecut a fost deputat, iar dela venirea partidului liberal la cârma ţărei e ministru al Basarabiei.

Teatrul în Bnsarabia

BOICOTAREA TEATRULUI ROMÂNESC

Dela unirea Basarabiei cu România, viaţa teatrală din oraşul Chişinău şi din restul Basarabiei e foarte neglijată.

Mai toate trupele particulare care au trecut Prutul, pentru a veni în Basarabia, s'a izbit de indiferenţa publicului basarabean şi au trebuit să plece cum au venit, ca să nu piardă.

Se încearcă de 2 ani ca să se formeze un teatru naţional, dar şi acesta deşi încurajat dar aproape nimeni nu'l fequentează.

Sălile sunt goale în totdeauna, cu toate că se montează piese destul de bune.

Direcţia, a inovat un alt sistem ca să atragă lumea la teatru, adică intrarea gratuită.

Cu toate acestea sunt reprezentaţii cari se joacă cu sala goală.

Dacă din întâmplare—acum—se avântează şi vine aici vre-o trupă străină, adică de peste Prut, pun nişte preţuri atât de mari, că nimănui nu-i dă mâna să se ducă şi astfel tot la rezultatul acela ese, că trebue să joace în faţa unui restrâns număr de spectatori.

Sunt echipe oficiale de artişti, care sunt formate de Teatru Naţional din Bucureşti, dar nu vor ca să vină prin acest oropsit oraş, cu toate că au subvenţii şi ar putea juca cu preţuri reduse şi cu această ocazie am arăta basarabenilor că avem şi noi artişti buni, dacă nu mai buni ca artiştii ruşi.

Dl. Al. Movradi, directorul General al Teatrelor, ar trebui sa ia măsuri ca aceste echipe să vie şi în Chişinău şi să-şi aducă aminte şi de teatru de aci.

GEORGE GHEORGHIU

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

In lupta cu baptismul

—

Incercând a cunoaşte pricinile, care a zdruncinat Rusia şi a pus-o în starea groaznică de astăzi, — noi ne lovim în primul rând de marele număr al sectelor între care dominează în sfera intelectuală tolstoizmul cu coloniile sale tolstoîste, iar în popor baptizmul, sau ştundizmul sau adventizmul, trei nume aceiaşi hidră.

Puse în mişcare de ideile falşe, comune socializmului: coborârea cerului pe pământ, ştundo-baptizmul dânsul şi adventizmul, ignorând datoria, jertfa, virtutea, cinstea şi aducând în schimb robîei fizice robia morală, ce este mult mai straşnic pentru omenire, ştundo-baptizmul se răspândeşte cu o viteză vertiginoasă, şi are un rol destul de însemnat în dezvoltarea tragediei ruseşti.

Sub mască religioasă ştundo-baptizmul ascunde un program curat comunist

Baptizmul neagă avutul individual şi propovădueşte avutul comun, refuză datoriile militare se răscoală în contra depunerilor jurământului, dispreţueşte sau nu primeşte autorităţile şi cu o ură turbata atacă Biserica.

Aceste idei s'au ivit între sectanţi, nu acum nici în epoca formării programelor social-politice. Dânsele există foarte de mult; încă în crezul vechilor baptişti-germani în 1526 se găseşte un punct: „fie care comună, societate religioasă în care nu e stabilit avutul comun, este societate nesăvârşită care s'a departat de lege — porunca iubirei — sufletul creştinizmului".

Sunt cunoscute aceste tulburări sângeroase, provocate de suscitatul punct în veacul XVI şi care, a dat reformaţia şi războiul de 30 ani.

Aceste idei sunt întărite, deplin argumentate, strict formulate şi mascate sub cerinţele învăţăturei sf. Evangheliî.

Cum baptiştii germani în vremurile vechi, tot aşa şi baptiştii din Rusia compară sacietatea lor cu societatea „creştinilor dintâi" „creştinilor ierusalimleni".

Baptiştii învaţă: că datoriile fiecărui membru al societăţii constă în iubire către altul, a lua parte vie, activă cum pentru mântuirea sufletească, tot aşa şi pentru binele trupesc al tuturor.

Dânşii se bazează pe cuvintele autorului „Faptelor sfinţilor Apostoli cap. II, 44 — 45" şi toţi credincioşii erau la aceiaş şi aveau toate de obşte. Şi moşiile şi averile le împărţau pe ele tuturor, după cum fie care avea lipsă".[1]) Pe baza aceasta baptiştii cer dela cei bogaţi jertve pentru slava lui Dumnezeu.

Cunoscutul misionar baptist, V. Ivanov, în jurnalul „Baptist" scrie: „afară de ceia ce e necesar pentru viaţa noastră şi familiei noastre, — celelalte toate trebue se fie sfinţite aduse lui Dumnezeu ca binefaceri. Aceste jertfe se numesc spirituale pentru că se sfinţesc de Duhul sfânt. Dânsele trebue se fie predestinate pentru împărăţia spirituală a lui Hristos. Tot acolo trebue să meargă şi capitalul".

Mai departe Ivanov scrie: „dospitura individualizmului mulţumită acelei atenţii, care i-a dat creştinismul se răspândea până când clasele muncitoare n'a solicitat egalitatea politică cu aristocraţia şi burghezimea". Dar aceastâ egalitatea puţin înseamnă Până cât nedreptatea şi ilegalitate economică pot încă ţine pe oameni în robie.

Va urma.

Preot **Nicolae Murea.**

[1]) Hristos cere se fim milostivi. Tânărului bogat Hristos răspunde: „de voeşti să fii *desăvârşit*, mergi, vinde-ţi averile tale şi le dă săracilor, şi vei avea comoara în cer, şi vino urmează mie". Mat cap. 19 — 21. Hristos nu obligă pe fie care să-şi vândă averea. Dacă voeşti se fii desăvârşit.

Sf. Ap. Pavel povăţuind pe Tit zice: „întru toate dându-te pre tine pildă de fapte bune". Ap. Pavel către Tit, cap. 2 — 7.

DIN VASILE LAŞCU

—

E mult până la ziuă. Noapte
Domneşte peste toate...
Intr'un târziu aşa 'ncotro
Pornirăm, frate?

*

Având un singur ideal —
Obştescul bine,
Luatam calea de primejdii,
De jertfe şi suspine...

*

Şi ce-i cu ei, cari au ieşit
La drum mai înainte?
Conduşi de visuri spre lumină —
Zac... în morminte.

*

La drum devreme am ieşit:
E noapte peste toate,
Răspuns la glasul de chiemări
Nu afli, măi frate.

Din ruseşte de **Iorgu Tudor**

Academicienii României

JUSTIN ŞTEFAN FRAŢIMAN

—

Născut la Cuhureştii de jos, ţinutul Sorocei, în anul 1870.

Cursurile secundare le-a urmat la Chişinău, după care intră la 1893 la Academia Spirituală din Kazan. Terminând-o, la anul 1908 intră la Universitatea din Petersburg, urmând apoi cursurile facultăţii istorico-filologice, secţiunea clasică şi istorică şi la Institutul arheologic din Petersburg, al cărui membru este şi astăzi. (La acest institut cei ce reuşeau cu succes, erau declaraţi de membri activi ai lui).

Inzestrat cu spirit de discernare, toată munca sa şi-a îndreptat-o pentru studierea vieţii românilor din Basarabia, mai ales pe tărâmul religios, lucru ce nu a plăcut autorităţilor ruse, căci la 22 Iunie 1916 este arestat la Cuhureştii de jos şi deportat în Siberia la Turgaisky Oblast (Castanai) unde a stat până la revoluţie, care a amnestiat pe toţi condamnaţii şi deportaţii politici, putând astfel să se reîntoarcă în Basarabia şi să continue opera sa de cercetare a trecutului cultural şi bisericesc al românilor.

Din lucrările editate până acum, avem în ruseşte: „Eparhiile din Basarabia", „Episcopul de Huşi Iacob Stamati", „Episcopul de Huşi Inochentie", „Activitatea literară a Episcopului de Huşi Meletie", „Românii de pe Nistru".

Afară de aceasta mai are pregătite în româneşte acum: „Documente privitoare la istoria românilor" căpătate după bibliotecile şi arhivele ruseşti, iar nu de mult a apărut „Administraţia bisericească la românii de peste Nistru", editată în româneşte de D. V. Păun, directorul revistei noastre.

Dar activitatea academicianului nu se rezumă numai la acestea. Pe lângă funcţiunea sa de profesor la şcoala normală de fete din Chişinău, d-l I. Fraţiman prezidează societatea istorico-culturală „B. P. Haşdău".

Prin alegerea sa Academia Română îi încoronează munca, ce a depus pe tărâmul naţional-cultural şi cimentează mai mult unirea sufletească a Basarabiei cu ţara mamă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Cazarmă-Scoală

De cât-va timp se ventilează ideia, ca şcoala să se constitue şi în cazarmă; ba aici să se desăvârşească. Personalităţi ca I. G. Duca, ministru de externe actual, Dr. I. Simionescu, savantul profesor al universităţii din Iaşi, au publicat articole prin „Renaşterea Română", „Viitorul", în care pledează, viguros şi cu argumente palpabile, că situaţia noastră înapoiată de cultură la sate. — transformarea cazărmei în şcoală,—ar fi o mare binefacere pentru naţiune.

Această chestiune de actualitate şi care ar trebui în mod imperios să fie studiată de cei în drept, a fost discutată şi în recentele congrese parţiale ale membrilor corpului didactic.

Ideia de a se transforma cazarma în şcoală, nu este cu toate aceste nouă. Inainte cu mult de marele războiu a fost experimentată în Italia de pildă; unde unele reviste de pe vremuri făcuse anchete şi se arătau prea entuziaste de rezultat. Că nu s'a generalizat acest fericit început, e lesne de înţeles, când ne gândim că în anii premergători războiului—se punea puţin temeiu pe educaţia sufletească şi intelectuală a soldatului. Mai mult se punea temeiu pe perfecţionarea armamentului, a diferitelor exerciţii, fără a se gândi, că disciplina şi toate exerciţiile rămân moarte şi fără viaţă dacă nu-i cultivată mintea şi inima, după cum e mort un cămin fără foc.

Şcoala războiului mare aşa de scump plătită—ne-a învaţat şi multe lucruri folositoare. După cum imperii au fost dărâmate, aşa şi ideile altor timpuri s'au învaţat noi adevăruri de care trebuie să se ţie seamă în noile închegări şi legislaţii.

In războiu s'a dovedit cu prisosinţă că acolo unde numai disciplina oarbă a fost baza serioasă a educaţiei militare, n'a fost ceva temeinic şi la un moment dat totul sau în parte s'a dărâmat.

In Anglia şi Statele-Unite, unde din timp de pace nu existau armate organizate, nici armament numeros, exista însă o bună pregatire sufletească, o educaţie temeinică a individului. Nu le-a fost dar greu acestor naţiuni, ca în timp scurt să alcătuiască o armată formidabilă şi ca suflet şi ca antrenare, cu care a dovedit superioritatea Germanilor unde soldatul era numai o maşină rece. — Cine a studiat organizaţia acestor popoare, educaţia individului din care face un tot complect, acela şi-a dat seamă de ce va să zică forţa unui popor, când individul e instruit şi disciplinat sufleteşte.

Dacă ne întoarcem la noi, care avem o cultură cam întârziată, unde în scurtul timp de 50 ani de când ne zbatem să ajungem popoarele înaintate, s'a dat prea puţină atenţie învăţământului popular, suntem la ţară în ce priveşte cultura—ca acum 200 ani în Anglia,—dacă nu mai înapoiaţi.

Inainte de război se cifra analfabeţii în ţara noastră la 1°/₀ (astăzi sunt mult mai mulţi) pe când în alte ţări care se pretind culte, abea 2–3°/₀₀, ba chiar la mia de locuitori. Dar din aceşti..... ştiutori, câţi sunt adevăraţii ştiutori?—Să caute cine vrea numărul abonaţilor, la ţară, pe la diferite foi şi va rămâne uimit de puţinii cetitori; atunci numai ne vom da seamă de întunericul de care suntem învăluiţi. A cui e vina acestei înapoeri? Unii vor zice că a învăţătorului, nu-i adevărat; învăţătorii au luptat destul ca să avem şi cât este.—Vina este că învăţătorul la noi e prea întârziat faţă de alte ţări. Vina este că s'a dat şi în acest timp de 50 ani prea puţin învăţământului elementar. Inainte de războiu se cheltuia 11.000.000 pe când la o ţară mai mică ca populaţie ca a noastră, în Suedia se cheltuia tot în acel an peste 50,000.000!

De aceea noi avem în învăţământul vechiului regat numai 3 000 de învăţători pregătiţi şi 5000 suplinitori şi când ne gândim că dacă ar fi să ne măsurăm cu Suedia, ne-ar mai trebui acum peste 20 000 învăţători (numai în vechiul regat)! Am făcut desigur nişte costatări în scurt, căci nu-i locul aici şi nici nu-i vremea a intra în detalii.

Acum când vedem tristul, dar adevărul în ce priveşte instrucţia la ţară, când ne-am alipit fraţi de ai noştrii, superiori economiceşte şi ca învăţământ în unele provincii când avem şi atâtea populaţii străine, când avem atâtea popoare duşmane de moarte în jurul nostru, care ne privesc cu duhul şi cu inima înăcrită trebuie să stăm cu mâna în sân? Nu, să ne punem pe lucru, dar pe lucru serios, atât cât mai este vreme.

Am făcut unirea ţărilor subjugate, acum ne trebue să închegăm şi sufleteşte pe aceşti fraţi şi pe aceste populaţii străine; am răzbit pe duşman la Mărăseşti şi Oituz, dar acum trebue să răzbim pe duşmanul intern: neştiinţa, slăbiciunea, robirea economică şi atunci acei ce vor cădea luptând, s'au vor invinge, vor fi cei mai mari eroi ai naţiunii. La acest scop minimum de timp posibil, trebuie un program bine studiat, la alcătuirea căruia trebuie chemat, tot ce are ţara aceasta mai competent şi mai destoinic ca să-şi dea părerea.

Spuneam mai sus, că suntem înconjuraţi de duşmani hotărîţi, dar avem şi duşmani interni, fie cu tendinţi iredentiste, fie printr'o bolnăvicioasă stare morală, aplicaţi către bolşevismul rusesc. In contra acestor tendinţi primejdioase şi bolnăvicioase, trebue o luptă nu atât cu forţa baionetei, cât cu o armă mult superioară tunului şi mitralierei şi această armă este învăţătura şi educaţia maselor. Pentru combaterea tendinţelor sociale bolnăvicioase, avem un ajutor de mare valoare, avem pe ţăranul nostru care nu-i comunist.

Pentru combaterea celorlalte stări, avem la îndămână şcoala ba să ne ajungem ţelul pe deantregul tot amemblul său: ridicarea mulţimii prin învăţătură, întărirea sentimentului naţional şi unirea sufletească a grupelor de fraţi şi insulelor de străini, trebuie neapărat a pune şcoala în legătură strânsă cu oştirea, de aici *şi ideia căzărmei-şcoală.*

Invăţământul primar elementar unificat şi cu 4 clase, ar trebui să-şi întindă obligativitatea absolută până la vârsta de 12—14 ani, adică până la terminarea şcoalei elementare cu vacanţe largi regionale pentru a împăca şi nevoile locuitorilor. In acest timp să se predea şi instrucţia militară; aşa cum se mai încercase acum 10—12 ani în urmă.

GHEORGHE G. MÂRZESCU

Născut în oraşul Iaşi. Fiul celui mai de seamă om politic din Moldova, Gheorghe Mârzescu. Viaţa lui politică este cea mai frumoasă pildă a omului care îşi închină toată puterea fiinţei lui şi toată comoara însuşirilor lui pe altarul ţării şi a binelui obştesc. A fost trimis de ieşeni în parlament în anul 1907 ca deputat al colegiului al II-lea. Apoi a fost primar a vechei capitale a ţărei – a Iaşului—, Ministru a Agriculturii şi Domeniilor şi Ministru de Interne.

Anii trec. Forţa aceasta s'a desvoltat şi astăzi în Gheorghe Gh. Mârzescu ţara are pe unul din cei mai vrednici fruntaşi şi conducători. Actualmente e Ministru al Muncei şi şeful partidului naţional-liberal din Moldova şi Basarabia. Iaşul care în totdeauna l'a ales şi de data aceasta nu l'a ruşinat.

Gheorghe Gh. Mârzescu pentru Basarabia a lucrat şi credem că cu venirea sa la Interne să ne facă noui schimbări pentru binele acestei provincii.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Instrucţia militară va avea o înrâurire mare asupra populaţiilor şi mai ales în Basarabia şi în alte părţi din provinciile alipite, unde se observă o înstrăinare a simţământului de noua **Patrie.**

De la vrâsta de 12 ani ori 14 ani la 16, învăţământ obligator de 2 luni anual, în care să intre şi ore de instrucţie militară. De la vrâsta de 16—20 ani şcoală şi instrucţie obligatoare o lună pe an.

Vine apoi cazarma, ea nu trebue să rămână o zidărie rece şi albă ci; o zidărie pierdută în verdeaţă şi plină de viaţă sufletească.—In ea soldatul să găsească o legătură strânsă între viaţa ante militară şi la care este chemat acum. Iar când va fi să se elibereze de serviciul activ individul să plece cu învăţături mai temeinice, cu ideia deplină de rostul lui în societate, unde trebue să se creadă a fi chemat ca un factor de ordine şi lumină. —Să nu plece camaradul ca acum lipsit de cunoştinţele unui demn cetăţean de mâine înfumurat şi să devină un despot mic în satul său. Cum ar trebui să se dea instrucţia şi alte noţiuni în cazarmă?

La venirea în cazarmă se vor face 2 serii: Soldaţi posedând şcoala complect (sau în parte) şi cei lipsiţi cu totul de cunoştinţe (sau cu cunoştinţe insuficiente). Celor cu cunoştinţi complecte li s'ar putea face şi o reducere de serviciu militar.

Iarna învăţământul s'ar putea face pe jumătăţi de zile rămânând pentru instrucţia pur militară cealaltă jumătate sau cea mai mare parte din ore. Primăvara şi vara li s'ar putea da şi cunoştinţi de agricultură, lucrând la grădina regimentului şi numai o oră sau două de învăţătură.

In felul acesta în cei doi ani sau trei de cazarmă, cetăţeanul de mâine va putea căpăta atâtea cunoştinţe devenind în acelaş timp şi un bun ostaş conştient de misiunea sa, iar d-nii ofiţeri s'ar putea cu drept cuvânt mândri de menirea lor fiind nu numai instructori militari dar şi educatori şi propovăduitori de cultură.—Ce misiune pe lume este mai nobilă ca aceea de a forma sufletul omenirii? Ce misiune pe lume este mai frumoasă, decât de a face ca viitoarele generaţii să gândească după pregătirea noastră să simtă după idealul nostru şi voinţa noastră să fie şi a lor? Şi la vârsta de 21 ani când omul este conştient, când judecata numai e ca la 10 ani, se pot face adevărate minuni din toate punctele de vedere.

Acestea se impune mai cu seamă în unele provincii revenite la patria mumă.

Aşa de pildă aici în Basarabia fraţii mândrii—flăcăii vestiţilor arcaşi ai lui Ştefan cel Mare şi sfânt,—sunt acei care au nevoe în gradul cel mai înalt de această educaţie culturală şi cetăţănească. El, vechiul cătană care ştie dela fraţii lui sau moşii lui, că a face armată înseamnă aţi pierde cei mai frumoşi ani ai primăverii vieţii: unde li se distingea toate simţimintele lor de tineri curaţi prin rusismul impus de icoana împăratului, vor fi cât se poate de fericiţi, când vor şti, că plecând acuma la oaste (oştire), se va duce să capete lumină cât mai multă, ca întorşi deacolo vor fi par'că şi mai mulţumiţi; căci li-se vor lumina minţile. Aşa trebuie privită şcoala aici în Basarabia, zic mai ales căci nicăiri poate nu împlineşte o nevoie mai mare ca aici această *Cazarmă reală.*

Să nu uităm că credinţa religioasă e adânc pătrunsă în sufletele Moldovenilor de aici din Basarabia şi că această credinţă numai i-a salvat de înstrăinarea complectă a sufletului.

In toate colţurile Basarabiei, în toate cătunele ar trebui cât de curând să se înalţe aceste mândre altare ale românismului, unde dragoste curată de rege, grai şi moşia sa, se poate purifica şi întări.

Dr. DANIEL CIUGUREANU

Născut în oraşul Chişinău la anul 1885. Studiile şi le-a făcut în Chişinău şi apoi a plecat la Chiev unde a isprăvit universitatea luându-şi doctoratul.

Dotat cu vederi largi democratice d-l dr. Ciugureanu a fost ales de Sfatul Ţării ca ministru reprezentant al Basarabiei în guvernul central. După desfiinţarea comisariatului general, adică a dictaturei militare el a fost delegat de guvernul central cu ocârmuirea Basarabiei.

Timp de un an el, ajutat de Pan. Halippa a lucrat fără preget pentru organizarea Basarabiei, zdruncinată de revoluţie, pe noile temelii democratice. A organizat şi înfiinţat şcoli, a aşezat o justiţie dreaptă, a căutat să vină în ajutorul celor cari nu cunoşteau noua limbă de Stat adică cea românească, făcând nenumărate aşezăminte pentru aceasta, a organizat şi lucrat pentru realizarea reformei agrare şi s'a îngrijit de aprovizionarea Basarabiei în timpurile grele prin cari am trecut.

Dealminteri d-l dr. Ciugureanu cu reprezentant al Basarabiei în guvernul ţărei contribue cu toate luminile sale la buna călăuzire a organizaţiei Basarabiei.

Alegerea d-lui dr. Ciugureanu la Cetatea-Albă ca deputat, înseamnă pentru ţara noastră, că acum va putea vedea în adevărata lumină pe acest mare român şi'l va putea pune alături de martirii românismului dela 1848 încoace mai mari ţării.

Fiecare instituţie ar trebui să fie un focar de lumină şi de patriotism înţelept.

Până atunci însă, nu putem a sta nepăsători şi deci se impune ca un imperativ categoric cu toate sălile nepăsători căzărmilor noi să le facem săli de şcoală de cultură naţională românească.

Să nu întărim că puterea etică naţională, care a reuşit în toate împrejurările grele la toate neamurile a fost aceia de şcoli şi şcoala acest laborator de inimi curate de sentimente nobile şi voinţă—toate să fie occesibilă.

Dar se vor ridica atâtea obiecţiuni şi cea mai serioasă va fi cu ce mijloace? Unde sunt banii de unde să luăm personal?

Răspunsul e următorul: Statul care s'a artătat atât de zgârcit şi fără prevedere în decurs de atâţia zeci de ani, să-şi ispăşească păcatele, să cheltuească banii, să se lese pe al doilea plan alte cheltueli, care ne-a pus în situaţie de a fi o ţară cu cultură superficială accidentală, iar în colo ca în fundul Orientului. Să se facă în grabă clădiri de şcoală, să se înfiinţeze şcoli normale având numai curs superior unde elevii, pentru a fi atraşi, să fie întreţinuţi complect de stat, să se mărească salarul învăţătorilor, mărindu-le prestigiul, spre a atrage, elemente bune; în felul acesta, într'un scurt timp vom avea personalul trebuitor. Până, atunci sa se facă apel la toţi intelectualii din ţară, căci tot am speranţa că alăturea cu mulţimea celor cu idealul material, se vor găsi şi elemente cinstite şi idealiste, care vor alerga să-şi dea obolul culturii. —Vor putea veni studenţi, profesori, profesiuni libere, care dând o mână de ajutor vor acoperi pentru o vreme chestiunea lipsei de personal.

MAIOR D. ZOTTA
Liceul Militar Chişinău

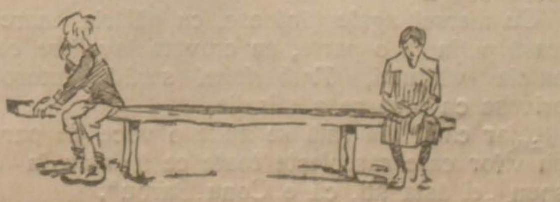

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Note şi amintiri

Trubadurul...

D-lui R. Bolintineanu

In dimineaţa aceia de April, Iaşul avea o fizionomie tristă...

Dela *Tătăraşi* pân'la *Nicolina*, de la *Ciurchi* şi până la *Copou* pretutindeni întâlneai, numai feţe posomorâte...

Cerul însuşi n'a mai avut resfirări albastre şi o ploaie măruntă începu să cadă, pe când clopotele *Mitropoliei* răsunară de odată; din ce în ce mai puternic—ding-dang—şi îndată îi răspunseră acele dela *Sf. Nicolae Domnesc* şi dela *Miron Barnowki* şi pretutindeni o jale adâncă—căci Barbu Delavrancea, a închis ochii pe vecie...

Bursierul îşi şterge grăbit lacrimele calde, ce-i preling tot obrazul, *Irinel* rupe o roză din grădină, să o ducă celui dispărut, pe când *Saşa Malerian* pururi elegantă, oftează adânc şi îi trimete un buchet de crini.

Parcă îl văd. Cu părul bogat dat peste frunte, adevărat cap de leu, cu ochii mari şi frumoşi ce priveau în adâncul sufletului, cu gestul larg care se pierdea în nesfârşite fraze, de o bogăţie fără seamăn, vorbind ceasuri întregi, robind tot auditoriul...

Parcă îl aud. Glasul răsună în întreaga sală. Gura un vulcan din care ţâşnesc imagini scânteetoare, perle ale oratoriei, cuvinte măiestre, cari dau tuturor sunetelor o viaţă adevărată, un şir de comparaţii fericite, unele mai frumoase c'altele...

S'a oprit numa o clipă... Işi mângâe barbişonul; şi din nou reîncepe.., mai are ceva de spus. Muzica divină, iar te farmecă şi te transportă în lumea lui de gânduri la ţinta dorită...

A terminat. Se dă la o parte. Aplauze din toate colţurile ce nu se mai sfârşesc. Vezi bine că sufletele tuturor sub vraja vorbelor, au fost răpite. Ah, iată-l la juraţi, forul în care era învicibil—un martor se încurcă într'o disposiţie—un jurat cere o lămurire—sau Ministerul Public caută să profite de ceva favorabil tezei sale—ca o santinelă ce e gata la ori ce atac... Nu construeşte acum ci dărâmă...

Rând pe rând înaintea celor doisprezece cetăţeni, defilează o serie întreagă de autori, de unde dânsul extrage dubiul savanţilor, chemaţi să afirme o expertiză medico-legală; rând pe rând îşi apără clientul cu o tenacitate de fer şi cu atâta dragoste de par'că ar fi în joc viaţa sau soarta lui însuşi; şi răstoarnă: cu o abilitate neîntrecută dovezile aduse, de partea civilă... Cum? Procurorul spune că nu e astfel? Din nou ia cuvântul în replică şi nu se lasă, până ce nu convinge, conştiinţele celor chemaţi să judece făcându-i pe toţi să creadă în nevinovăţia acuzatului.

Iată-l şi la *Dacia*. Din Popa Nan—şi din Tirchileşti—dela gropile lui Oatu şi până'n calea Victoriei—de pretutindeni apar pâlcuri, pâlcuri de cetăţeni. Strada Carol e o mare de capete..., şi înăuntru cât şi în afara sălei o lume imensă aşteaptă oratorii cu nerăbdare.

Se aude o şoaptă, care din ce în ce devine un cuvânt, ce se transmite tuturor, şi ca un resort magic, din toate colţurile, se aude un strigăt prietenesc, o chemare caldă *„să traiască Nenea Barbu* ura-a *Delavrancea“*...

Cu mersul agale ţărănesc, cu pălăria mare italiană, trasă puţin la o parte, cu cravata lavaliere ce fâlfâe în bătaia vântului, *Trubadurul* surâde tuturor cari îl privesc cu o mare admiraţie.

...Iar când din sală se aude o voce de parcă ar fi un vifor care răscoleşte toate ce îi stau în cale, toţi spun „ei ăsta ştii, că e Conu Barbu“.

...Şi acum acest bărbat dintr'o bucată, acest cetăţean, care făcea fala ţărei întregi: nu mai este, nu mai este...

Cum? Se poate aceasta şi atât de timpuriu. Gura din care eşeau lumini de fulger s'a închis pentru totdeauna ochii acei mari şi frumoşi ce străluceau ca flacări, s'au închis pentru totdeauna, iar mâinile cari au scris *Apus de soare şi Paraziţii* nu se vor mai mişca nici odată, nici odată...

Cum? Dânsul este acela care doarme liniştit somnul morţei eterne...

Şi de afară—ding—ding—răsună clopotele *Mitropoliei*—ding dang—îi răspunde în grabă acele dela Sf. *Nicolae Domnesc*, ding dang răspunde şi celelalte dela *Miron Barnovshi*, iar sătenii din dealul Aroneanu şi până hăt departe dincolo de Socola—îşi fac cruce respectuoşi, presimt şi dânşii că un suflet mare s'a stins—căci clopotele răsunau atât de jalnic — parcă ar plânge şi ele de durere...

..I s'au adus, crisanteme albe nevinovate, cum i-au fost toate darurile cu cari l'au hărăzit Dumnezeu. Trandafiri roşi, pe cari fi purta ades la el cu drag, iar *Irinel* şi *Bursierul* au depus, pe furiş mănunchiuri de lăcrămioare, lacrimele tuturor acelora care în nopţi făr de odihnă şi în zile întregi, au sorbit cu patima juvenilă *Linişte* ori *Intre vis* şi *Viaţă* pagini măiastre, scrise în o limbă minunată, din care reeşea o durere adâncă, pentru cei mititei...

..*Un sculptor cerca să ia masca... Şi atunci mi-am adus aminte de versurile lui Baudelaire:*

Il eu ert qui jamais n'ont comu leur Idole
Et ces sculpteurs damnes et marquèsa un affront
Qui vont se martelant la poitrine et le front
N'ont qu'un espoir etrangeet sombre capitole
C'est qu a'Mort planant comme un soleil nouveau.
Fera s'espanouir les fleurs de leur cerveau.

..Preoţii încep rugăciunile. Toţi se roagă pentru odihna sufletului aceluia ce a fost pe pământ destul de sbuciumat—luptând până la cea din urmă clipă pentru realizarea idealului naţional—pe care soarta crudă n'a vroit ca să-l mai vază îndeplinindu-se.

..In lumea cea fără de întristare sau suspin unde nu e durere ci viaţa făr de sfârşit, îngână în cor preoţii.

Şi iată că preotul Goga citeşte la capăt admirabila poezie.

Dormi nene Barbule dormi.

Şi pretutindeni, ochii tuturora se umplu de lacri; *Banicul* şi *Banica* se ţin de mână plângând împreună; *Hagi Tudose* în sgârcenia lui scoate dintr'un portofel învechit un ban de aur *irmilic* nou nouţ ca un soare şi-l dă diaconului să-l pue în sicriu; pe când eleganta *Saşa Malerian* îşi lasă voalul negru peste obraz să nu-i se vadă lacrimele care-i curg fără încetare.

...Incet încet, caru-i funebru se pune în mişcare—acoperit de flori—şi pe unde trece—ding-dang ding-dang—clopotele bisericelor răsună atât de jalnic, iar ecoul care-l răspândesc e atât de trist, în cât în acea clipă neuitată se părea că 'n durerea lor fără margini ia parte nu numai o fâşie de Moldova, şi asta redusă —ci întreg neamul îşi plânge pe acela—ce a fost un luceafăr nestimat...

M. A. Renert

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Maior GHEORGHE C. POPESCU

Retras din armată prin demisiune după un serviciu militar de 28 ani.

A luat parte pe front întreaga campanie 1916—1918, fiind rănit la Turtucaia şi Dragoslavele.

A îmbrăţişat cariera administrativă în Basarabia în luna Noemrbie 1918, dela înfiinţarea administraţiei în Basarabia, ocupând funcţia de director al Prefecturei Tighina.

In multe rânduri a ţinut loc de prefect al judeţului.

Dânsului se datoreşte organizarea administrativă a Prefecturei şi sub-prefecturilor, complectarea şi instruirea personalului administrativ pe care prin muncă şi răbdare a căutat a'l asimila legilor şi organizaţiunei administrative din vechiul regat.

Figură distinsă, bun român, face cinste întregei administraţii din Basarabia şi ar putea fi luat ca model de cinste şi muncă.

Tatălui meu

Sa dus aşa departe,
Sa dus să nu mai vie.
In lumea fără viaţă,
In groapa cea pustie
Găsind odihna morţei
Intr'un pământ pe care
A înghiţit atâtea
Suflete călătoare.

Trăind o viaţă numai
De sbucium şi mâhnire.
Nu a vrut norocul
Să-l ia drept moştenire.

Răsplata muncii tale
Ce din talent simţire,
Ai înântat o lume
Cu cugetări sublime

Şi totul trece iute
Lăsând în loc uitarea
Celor ce cu durere
Ţi-au plâns duios plecarea.

Ninette Ph. Hudic

FIGURI DE EROI

ECATERINA TEODOROIU

Comorile poporului român, sunt neîntrecute ca devotament, ca simţire şi ca voinţă. E clar ca lumina zilei că puterea de rezistenţă a românului a desăvârşit pe-a tuturor celorlalte neamuri. Intr'adevăr, încercărit atât de grele prin care a trecut, i-au oţelit până şi măduva oaselor. Firea lui, a rămas aceiaşi, pururea neschimbată, dar originală şi senzibilă până în cele mai mici amănunţimi.

E de necrezut, că un popor căruia i-se aruncă atâtea învinuiri de necultură, să aibă atâtea simţiminte înalte care să-l ridice acolo, unde numai popoarele cu o îndrumare culturală desvoltată de secole, a putut s'ajungă vr'odată.

A păstra fiinţa naţională în împrejurări atât de grele, înseamnă: să fii conştient de menirea ta ca individ şi ca naţiune

Dar ce veţi zice oare când veţi afla că ţăranca română, a fost aceia care a întrupat şi a concretizat caracteristica neamului nostru? Oare, nu trebue să ni se umple inima de bucurie, când avem să recunoaştem meritele şi virtuţile femeilor române, care contrar păcătoşeniilor, s'au ridicat la înălţimea simţimintelor celor mai mari posibile? Nu trebue să arătăm generaţiilor viitoare, că ştim să recunoaştem însuşirile acelora care au desvoltat ş'au concretizat caracteristica sentimentelor noastre naţionale?; dogma fundamentală a existenţei unui popor ca naţiunea şi ca stat.

Ei bine, nu chipurile de bronz sau de marmoră care împodobesc stradele, pieţele publice sau grădinile oraşelor, sunt acelea care răsplătesc mărirea sentimentelor de dragoste de ţară, de devotament şi de jertfă. Nu aceasta e răsplata ce trebue să o dăm acelora care sarificându-se, au ţinut să arate până unde trebue să meargă manifestaţiunea tuturor; care vorbind acelaşi grai, simţind aceleaşi dureri şi bucurii, au şi de împlinit aceleaşi datorii faţă de dreptul la viaţa naţională, la viaţa, ce singure vor să şi-l croiască în faţa întregei omeniri.

Poporul care e conştient de menirea lui şi vrea să trăiască în datinele şi obiceiurile lăsate de moşii şi strămoşii săi, trebue să le păstreze şi vecinica amintire. Această amintire, trebue să fie nelipsită din minţile noastre, a tuturor.

Numai amintirea veşnică, numai păstrarea cultului la care trebue ridicată admiraţia noastră pentru aceşti eroi, poate răsplăti până la un punct jertfele făcute de ei.

Statuele de bronz şi marmoră nu servesc decât ca semne de comemorare, ca semne care să manifeste datoria ce o avem de a ne reaminti de sentimentele şi faptele acelora, către care ne mână obligaţiunea recunoştinţei transformată în cult, pentru superioritatea la care s'au ridicat fiinţele ce îndreptează idealul simţurilor şi al aspiraţiunilor unui popor, şi aceasta e obligaţiunea faţă de Ecaterina Teodoriu, căreia, dacă avem datoria de a-i ridica cel mai măreţ monument, este: pentrucă ea a culminat în întruparea idealizărei simţimintelor şi al aspiraţiunelor noastre.

De aceia bine s'a spus: *„cu aşa femei, un neam nu piere."* Şi nici nu poate să piară din mintea unui român: faptele şi numele ei.

Ecaterina Teodoroiu rămâne pentru noi un simbol al neamului.

Voitin A. George

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Starea actuală a Europei și Vasile Conta

——

Cel mai mare filosof din trupul și sângele nostru, e neuitatul și nepreţuitul *Vasile Conta*, nu numai al ţării noastre dar al întregei lumi civilizate, mai cu seamă în ce priveşte materia interesantă a *„Teoriei Fatalismului“*, *„Teoria ondulaţiunilor universale“* şi a *„Metafizicei“*.

La cursurile de la Sorbona din Paris, facultatea de filosofie cea mai completă din toată lumea—la materiile de mai sus, de către savanţii profesori de acolo se citează prea des numele nemuritorului *Vasile Conta*.

Dar pe cât e de cunoscut acest mare filosof—mândria noastră naţională—în străinatate, la noi foarte puţini îi cunosc teoriile, şi geniul lui creator, şi numai de câţi-va specialişti.

In teoria Fatalismului—voi arăta pe scurt—el susţine şi probează cu argumente logice irefutabile, că în natură nu există *două puteri libere şi rivale*, cari ar lupta una contra alteia, şi din care una ar fi mai tare, şi ar birui totdeauna pe cealaltă.

El dovedeşte şi reuşeşte pe deplin în teoria sa a arăta şi proba, că în lume nu sunt de cât *cauze necesare*, cari dau naştere *la efecte tot necesare*; că ori şi ce mişcare din o cauză anterioară, şi la rândul său va cauza numai decât un efect.

Deci convieţiunea: 1) că ori-ce lucru vom face sau intreprinde noi, va trebui să aibă un rezultat, că nu este destin care să-l oprească; 2) că ori-ce efect am dori noi, nu poate să se producă fără o cauză, prin urmare *să dăm din mâini*, ca să se producă acea cauză; aşa că tocmai geniala sa teorie lasă multă putere şi vigoare cauzelor acelora cari împing pe oameni la necontenită lucrare şi cugetare, că teoria fatalismului este poate singurul sistem filosofic care explică totul, şi că nu poate cădea în contradicţie cu fapte dovedite de ştiinţele pozitive sau religioase, sau cu practica vieţei; că numai astfel armonia este perfectă între *lumea fizică, lumea intelectuală şi lumea morală care ne dă explicaţiunea, cheia şi justificarea vieţei noastre practice din societate.*

Aceste sunt în rezumat, ideile şi cunoştinţele trase din marea sa lucrare „Teoria Fatalismului“, pe care a tipărit'o la Paris, în limba franceză.

* * *

Dar nu numai cele de mai sus a fost ţinta articolului de faţă, am să arăt, lucru neobservat de alţii, că acest geniu folosofic, înarmat cu cunoştinţele teoriei sale, a avut şi marele dar de a arăta ce se va petrece şi în viitor, ca un *geniu prevestitor*, lucru ce s'a şi întâmplat astăzi cu prisosinţă, şi care învederează şi mai mult crezul în teoriile sale, ce cu atâta genialitate le-a semnalat lumei culte şi civilizate.

In adevăr în *Nota* din pagina 195 „Teoria Fatalismului“, colecţia Şaraga, iată ce juvaer de gândire şi proorocire gasim:

„Sunt de acei ce spun, că credinţa în *fatalismul* „*teologic*, ar fi cauza apatiei şi staţionărei *popoarelor* „*orientale în genere*, şi a *Turcilor* şi *Arabilor* în spe„cie. *Ca şi cum Grecii şi Romanii* din antichitate, ca „şi cum *popoarele creştine*, nu ar fi avut aceste cre„dinţe; chiar şi cum, în sfârşit chiar Turcii şi Arabii, „nu ar fi avut acele credinţe şi pe când erau în floare. „Intr'un alt studiu vom vedea că sunt cu totul altele „*cauzele prosperităţei şi ale decadenţei popoarelor*, „decât *credinţele religioase, politice, sociale şi mai* „*ştiu eu care*. Acolo mă voi încerca să dovedesc, **că** **„nu peste multă vreme, Europa însăşi va ajun„ge aşa de staţionară, de nepăsatoare, de a„patică, de neproducătoare, ca şi popoarele „asiatice de astăzi.“**

Toate aceste adjective: *staţionară, nepăsatoare, apatică, neproducătoare, comparaţia Europei de azi cu Azia*, îmi ţiue în urechi, de cum am cetit această mare profeţie a genialului filosof; şi, venind la realitate văd, cu părere de rău, că se potriveşte întocmai stărei de astăzi a Europei. Harababura ce există în toate şi în toţi locuitorii Europei, fie în acei ce conduc, fie în acei conduşi, în insituţiuni, în toate relaţiunele, fie politice, fie economice, morale, comerciale etc. fie între indivizi, fie intre State, **e mai sălbatecă în adevăr decât acea stare socială a Asiei sau Africei.**

* * *

Am crezut de cuviinţă a arăta pentru ca toţi să cunoască această idee genială—profetică a marelui *Vasile Conta*, ce există *ca un briliant ascuns în cartea sa*, şi numai întâmplărei datoresc că am dat peste acest juvaer de gândire şi proorocire omenească, recitind cu mai mare luare aminte operile sale filosofice, timpul cât am stat bolnav, în *spitalul militar Brâncovenesc*, (în localul Seminarului Veneamin Costache) la 1918, în Iaşi,—aşa că astăzi Europa e în decădere socială, economică şi morală, şi cum civilizaţia merge necontenit de la *rasărit* la *apus* pe *continente*, America a devenit mai presus în toate privinţele de vechiul continent Europa; căci pe lângă genialul Eminescu, şi cel mai mare poet al Germanilor, *Goethe* cu 117 ani înainte, a cântat şi profetizat, în sublimele lui versuri:

America, du hast es besser
Ales unser, Continent, des alte
Hast Keine, verfallone schlöser
Und Keine Basalte. . .

* * *

Adică America, nu are *„castele dărâmate“*; copii lor nu sunt împrăştiaţi prin alte ţări, în mijlocul altor popoare. Ea nu are nimica de revendicat, nici un metru de pământ de câştigat.

Statele din America nici un ideal nu le preocupă, şi nici o ambiţie nu le stăpâneşte, nici o dominaţie politecă nu le preocupă, *decât starea bună economică*.

George G. Maxim
Publicist. str. Palat 60 bis. **Iaşi**

Amor timid

——

Vroiam să-ţi spun demult ceva,
Dar n'am avut curajul;
Şi nu 'ndrăzniam a te chema,
Să-ţi părăseşti grilajul.
De câte ori eu te'ntâlnesc
Aşi vrea să-ţi zic pe nume,
Aşi vrea să-ţi spun că te iubesc,
Dar vezi,—că nu-ţi pot spune.
Te văd într'una printre flori,
Şi câte-mi trec prin minte....
Dar vezi,— roşesc, mă iau fiori
Şi—nu-mi ajung cuvinte.

Simion Musteaţă

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

IOSIF CATRE LIA

In clipele de bine şi'n clipele de rău
In vremurile acelea cu tot eram al tău.
Şi-aducerile aminte cu cât s'apropiau,
Ca mugurii pe creangă nădejdile 'nfloreau,
Vedeam sub baldachimul bătut în flori de stele
Cum leagă rod şi darul şi visurile mele,
Şi mă credeam statornic deapururea legat,
De sufletul pe care în suflet l'am purtat.
Ce vreme de lumină era atunci şi cum
Cânta iubirea 'n casa 'mbătată de parfum!
Şi cum păreau de blânde suişurile când
Urzeai şi tu cu mine acleaş fir de gând!

Dar astăzi ochii umezi şi—orfani de bucurii
Te văd cum pieri în noaptea cărărilor ce ţii:
Te văd, te plâng, şi iute te rog să te re'ntorni
Şi-un strop de mângâiere pe viaţa mea să torni.
Şi 'nfrânt, te strig cu trista jelanie de aguzi,
Dar tu te duci 'nainte şi nu ne mai auzi,
Şi-aş vrea să-ţi es în cale să te opresc din drum,
Dar greul unei lacrimi, m'a 'ngenunchiat acum.

Ştefan Bălceşti

DE TOATE

Case de citire

Din iniţiativa inimosului şi bunului român Ionescu, agronomul din Nemţeni, a pus zilele trecute bazele unei case de cetire, în Com. Nemţeni, jud. Chişinău.

La apelul facut de el cel dintâi care a răspuns a fost D-l General de divizie I. Popovici trimiţindu-i o sumedenie de cărţi, deasemene şi D-l D. V. Păun, directorul revistei noastre a trimis câteva volume.

Fapta d-lui Ionescu ar trebui imitat de toţi cei din regat veniţi aci.

Cărţi

„DIN PREAJMA MEA"

de Valeria M. Sturdza

Volumaşul d-nei Valeria M. Sturdza e o cărticică în versuri. Nu e nici volum de poezii, nici proză rimată. E ceva cu totul aparte. Autoarea, de viţă boerească, dă printr'o serie de poezii bucăţi în versuri, cu continuitate, multe lucruri în acelaş timp. In primul rând exteriorizează sufletul boerimii de viţă, faţă de actualele porniri sociale. In al doilea rând pune în versuri legenda întemeierii Moldovei şi a satului şi schitului Boureni din judeţul Suceava. In al treilea rând evidenţiază, simplu dar foarte logic psihologia ţărănimii în raportul cu reprezentanţii adevăratei boerimi.

Descopere apoi în însăşi lipsurile poporului, calităţi de rasă, etc. etc. Deaceia, voind a face o recenzie broşurei d-nei Sturdza nu poţi decât să faci sforţări în alegerea pasagiilor ce pot rămâne necitate, citând din toate bucăţile câte ceva. Intrucât la orice bucată şi pasagii, dai de ceva nou.

Dacă versurile nu sunt din cele mai cutezătoare, sunt totuş versuri corecte.

Autoarea volumaşului are un stil de oratoare, care te răpeşte.

Şi, cu toată mentabilitatea-i de nobilă, trebue să fie o bună psihologă. Iată două versuri prin care prinde dispoziţia sătenilor întruniţi de ea la masă, şi după ce li s'a spus că masa se dă pentru pomenirea morţilor:

> Ne 'nşirăm cu toţi la mese, închinăm un păhărel.
> Şi simţim cu mulţumire că împrejur gândim la fel.

Apoi legenda schitului pe care pune în gură părintelui Ghironte începe cu versurile următoare:

> Toţi mesenii, în picioare, văd cu mare bucurie,
> Că soseşte în poiană, ca să-mi facă pe plac mie.
> Şi părintele Ghironte, egumen la micul schit,
> Ce în vale, printre sălcii, stă de secole pitit,
> Toţi aleargă să-l ajute, să-l coboare din trăsură,
> Căci bătrânul pare astăzi obosit peste măsură,
> Sub a anilor povară trupul blândului moşneag
> Il aşez în capu mesei; rugăciunea 'ncet o face,
> Tot poporul îl ascultă. căci cuvântul lui le place.
> Li-a istorist el multe de-ai bisericei părinţi,
> C'a cetit din doască 'n doască toată viaţa celor sfinţi;
> Şi-ascultat-am eu adesa creştineasca sa povaţă,
> De-am putut s'alin durerea suferinţelor din viaţă.

Şi părintele Ghironte termină povestea asupra înfiinţării schitului, cu următoarele versuri:

> Şi'n curând se duse vestea, printre oamenii cei buni,
> Că la schit este-o icoană făcătoare de minuni,
> Ce-a adus răzeşi din vale şi în urmă alţi mireni,
> De-au alcătuit aice *satul nostru Boureni;*
> Al său nume aminteşte al legendei trist erou,
> *După cum şi marca ţării a rămas un cap de bou.*

Din bucata despre *„boeri"* extragem următoarele versuri:

> A avut şi boerimea, în astă ţară al ei rost;
> Să nu credeţi gura lumei, căci cu toţi mişei n'au fost.
> Ţara când era 'n pericol, Turcii când dădeau năvală,
> Cine li eşia în cale, să li ceară socoteală?
> Tot boerii cei de frunte şi c'o mână de plăeşi,
> Şi cu Vodă făceau zbranca în Tătari, în Turci, în Leşi;
> Ţineau piept cu bărbăţie la puhoiul cel păgân,
> Li-arătau cu ce credinţă luptă braţul de român,
> Şi-un boer, în vremuri grele, făptuia cu-adevărat,
> Tot atât de patriotic cât şi azi un democrat.
> Pentru-această mândră ţară, ce lăsat-au la nepoţi,
> Au lucrat cu mare râvnă, şi cu drag s'au jertfit toţi.
> Numai lor se datoreşte toată viaţa din trecut,
> Să-i lăsăm să doarmă 'n pace, de uităm tot ce-au făcut.

Iată începutul bucăţii „Sătenii";

> Ce condeiu poate descrie zimbetul de sub musteaţă
> A săteanului de frunte şi privirea lui isteaţă!
> Agerimea judecăţii, spiritul din a lui glume,
> I-au făcut în omenire, un vestit şi vechiu renume.
> Pe la noi sunt două feluri: plebeieni şi cei cu rasă.
> Cine-ar zice că la sate vezi deosebiri de clasă!
> Băştinaşii au şi astăzi sânge de patriciani,
> Care fierbe cu mândrie, moştenit dela Romani.
> Omenos, cu graiul moale, Boureanu-aşa s'arată,
> Şi de mica lui moşie, inima-i pe veci legată.
> A naturei poezie, de n'o vede, o poartă 'n sânge,
> Iar de soarta lui modestă niciodată nu se plânge.
> Carte, însă nu-i prea place, şi nimic nu poţi să-i faci,
> Căci şi-aceasta-i o nobleţă, moştenită dela Daci.
> Şi credinţa maremi este c'acest soiu de Moldovan
> *A rămas o castă mândră din ciracii lui Bogdan.*
> . . . .
> Ceilalţi, veniţi în urmă, slugi au fost pe la mazili;
> Ii simţeşti, în a lor fire, mai supuşi şi mai umili.
> Al lor zimbet n'are farmec şi privirea-i fără foc,
> Rar îi vezi cu-acei de frunte stând de vorbă la un loc.

Apoi în continuare, găsim pasagii chiar de mare valoare poetică:

> Gospodarii, pela mese, au rămas pierduţi pe gânduri,
> Iară fetele, flacăii se strecoară printre rânduri.
> Unii pleacă prin poiene, floricele să culeagă,
> Căci astfel începe gluma care două inimi leagă.
> Un flăcău stă la o parte, desmierdând cu drag o fată,
> Ce cu mândra-i tinereţă al său suflet îl îmbată,
> Ii şopteşte la ureche, şi o ţine strâns de brâu,
> Repetând povestea veche, care duce inimea 'n frâu.
> De-a lor dragoste pe faţă nici bătrânii n'au habar,
> Căci idila, în deobşte, se termină la altar.
> Petrecând toţi împreună, uită doliul cel de azi,
> C'au găsit, cu prisosinţă, mângâere la necaz
> Peste-a lor regrete crude al uitării văl s'aşterne,
> Căci astfel se şterg, o clipă, chiar durerile eterne.

Aceste versuri autoare le pune ca reflecţii, după terminarea înţeleptului părinte Ghironte. După aceia, vorbeşte autoarea, către soldaţi:

> — Până-acuma, ţara noastră, a fost ce-am făcut-o noi,
> Dar de-acuma înainte va fi cum veţi face-o voi.

Tipografia Societăţii de Editură Naţională „Luceafărul" Chişinău

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Apoi, arătând nonseurul vorbelor că pământul n'ar fi luat dela boeri prin urme, d-na Sturdza are deasemenea acest admirabil pasagiu:

Cum, al vostru nobil sânge cu pământ vi l-au plătit?
Din a noastră mândră falâ, din ai noştri verzi stejari,
Reuşit-au ei să facă păcătoşi de mercenari!
Când o lume 'ntreagă ştie c'aţi dat viaţa pentru ţară,
Să v'aducă, pe vecie, astă grea, neagră ocară?
Ce s'ar zice, cât s'ar spune, n'am să cred eu niciodată,
Că, luptând cu vitejie, v'aţi gândit la vreo răsplată.
Când aţi aruncat tunica şi cămaşa de pe voi,
Nu eraţi cu gându-acasă, n'aveaţi grijă de nevoi,
Şi-aţi împins tot înainte, c'un avânt sublim, măreţ,
Şi cu-a vieţei nepăsare, şi cu-al morţl-amar dispreţ,
De-aţi înscris, cu-al vostru sânge, printre schije de obuz,
Aste falnice cuvinte: **Mărăşăşti, Mărăşti, Oituz!**

Sublim este şi finanul aceleiaş bucăţi, ca o încheere a întregului fir de vedere susţinut dealungul diferitelor capitole.

Cei bătrâni mă pricep bine, printre ei sunt veterani
Ce-şi făcură datoria, şi au rămas, totuş, sărmani.
Au, doar, crucea vitejiei, ce se vede pe suman,
Şi la pieptul lui moş Gheorghe şi pe piept la moş Doban.
Cei mai tineri dau din umeri şi se uită printre gene;
Ar pricepe, n'ar pricepe, increţesc a lor sprincene.
Inţeleg ce grea povară a lor minte o frământă,
S'ale lor vedenii negre cu durere mă 'nspăimântă.
Nu-s de vină ei, sărmanii; aşa multe li-au tot spus,
Că-orice cult, orice credinţă lor din suflet li s'a dus.
Nu mai ştiu acum pe lume ce e bine, ce e rău . . .
. . . .
Cine-a zăpăcit poporul, să nu-l ierte Dumnezeu!

Mai sunt încă câteva bucăţi din cari spaţiul revistei nu ne permite ale mai cita.

In genere volumaşul de versuri al doamnei Valerie M. Sturdza, este o lucrare fără pretenţie de mare artă, totuş care te obligă s'o citeşti.

Iar pasagii din bucăţi şi chiar unele bucăţi întregi, vor face desigur un preţios material de versuri pentru cărţile didactice.

In urma îndelungatei experienţe căpătată în şcoalele de aplicaţie din vechiul regat şi din Basarabia, cât şi din rezultatul muncii depuse cu tipărirea cărţilor:

Cetirea p. clasa II primară Cetirea p. clase III primară Cetirea p. clasa IV primară

Geografia jud. Chişiuău, Geografia jud. Tighina Geografia jud. Ismail toate în două ediţi, un abecedar

O lucrare de popularizare, toate aprobate de autorităţile şcolare superioare etc, pentru concretizare Intregului învăţământ, Domnul Panait N. Crihan Ins. extraşcolar în Chişinău, a pus sub tipar *„Metodica pentru predarea tuturor obiectelor de curs primar“*. Lucrarea cuprinde în afară de partea teoretic-pedagogică stricat necesară, o serie întreagă de planuri de lecţie (planuri schiţate şi desvoltate) a tuturor obiectelor de curs primar, de toate clasele

In felul cum este alcătuită, autorul conducându-se după cele mai noui principii didactice, după recomandarea însăşi a celor mai distinşi profesori de pedagogie şi filozofie, prin lucrarea de faţă, Domnul Panait N. Crihan aduce un real folos literaturii didactice.

Reviste

Asociaţia Corpului didactic din Basarabia editează o revistă pedagogică „Şcoala“.

Din cuprinsul celor 6 numere apărute până acum, se vede lămurit scopul urmărit de asociaţie; întărirea şcoalei româneşti în Basarabia şi apărarea drepturilor profesionale ale corpului didactic.

Se simţea de mult nevoia unui organ de publicitate care să îmbrăţişeze cu competinţă problemele atât de complecte ale şcoalei din Basarabia,

Planul schiţat în volumul I-iu prin care se împărţea materia în trei părţi; *a*) pedagogia şi didactica *b*) literară *c*) legi şi regulamente corespundea unei nevoi locale simţite şi e păcat că în volumul al II-lea s'a părăsit acest plan.

Revista a fost bine primită de întregul corp didactic ş promite a deveni tribuna dăscălimii din Basarabia.

„Lumea Copiilor“. Revista Lumea Copiilor a ajuns la No. 9 Recensii, vom face asupra numerilor în curs.

Aici ne mulţumim să arătăm că noua revistă a copiilor — a treia din ţară, în ordinea apariţiei — Se apropie ca realizare redactare şi tehnică, de bunele reviste străine în acest gen.

Datorită sufletului dornic de binele ţării şi energia d-lui *G. Filip* — tipograf ridicat prin munca sa — revista „Lumea Copiilor“ se ţine punct cu punct de programul preconizat de fondatorul ei.

In adevăr *Lumea Copiilor* este o revistă *săptămânală* — lucru foarte important — şi prin cele mai de seamă pene ale ţării, se impune din ce în ce mai mult ca fond moral, patriotic, religios, cultural şi educativ.

Cu toate că literatură pentru copii nu avem nici chiar din cea mai puţin morală — scriitorii noştrii nepierzându-şi vremea cu copiii şi cu poporul — dar a avea o directivă precisă face foarte mult. Aceasta, nu numai ca directivă naţională, de care tineritul de azi, are nevoie, dar o directivă precisă, contribue, prin antrena ce i-o dă continuitatea, la chiar lansarea revistei.

Şi imposibilitatea de lansare, a distrus atât de multe încercări frumoase pe terenul literilor.

E cam înţelenit intelectualiceşte poporul nostru. După războí însă, se evidenţează curajoase eforturi din partea intelectualilor profesinişti în sensul tragerii de brazde pentru aruncarea seminţei bune. Dacă înţelepciunea, ca în urma marei şcoli sociale, ce fu războiul, să se mişte şi pentru instruire şi îndemn bun, şi cititorii.

„Victoria“, revistă economică, politică, socială şi literară. Apare în Bucureşti sub conducerea d-lui *Lt. Colonel A. Vasilescu-Lascar*, cu colaborarea multor pene solide.

Cele trei Crişuri, e revista literară şi culturală dela Oradea-Mare. A intrat în anul al treilea, şi mărindu-şi formatul pentru a apare în octavă şi pe 3 coloane, se prezintă ca redactare şi tehniceşte, în condiţii ce pot face invidioase multe reviste de prin Bucureşti. Atât intelectualitatea Orădeană cât şi redacţia, merită toate laudele.

Tot un colonel este, şi fondatorul acestei reviste E. d. Colonel Bacaloglu.

ANUNCIU

Legaţiunea austriacă din Bucureşti roagă pe toţi supuşii austriaci domiciliaţi în România să declare pe o carte postală următoarele date:

Numele şi pronumele,
Locul şi data naşterei,
Cărei comune aparţine,
Ocupaţia.

Eventuale indicaţiuni speciale despre activitate şi succese deosebite în străinătate.

Numele şi aceleaşi indicaţiuni ale acelor cari fac parte din familie şi domiciliază împreună.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

Vizitați

MAGAZINELE

LUCA P. NICULESCU

asortate cu toate noutăţile manufacturei situate în centrul Chişinăului

Primul Magazin (centrala)

str. Pușchin colț cu strada Alexandru-cel-Bun.

Sucursala:

Strada Alexandru-cel-Bun, vis-a-vis de Piața nouă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro

FARMACIA ROMANEASCA

J. Popescu-Mehedinţi

CHIŞINAU, Str. Alexandru-cel-Bun, colţ cu str. Puşchin.

Are în depozit:

Specialităţi medicamentoase streine şi indigene

Parfumerie Franceză, flacoane originale şi cu gramul

Apă de Colonia bine parfumată

Articole de toaletă: Ape brilantine, creme, cosmeticuri, farduri, paste, perii, pudre, săpunuri, etc.

PANSAMENTE şi CAUCIUCARII

APE MINERALE

https://biblioteca-digitala.ro / http://arhivelenationale.ro